

Ladonja

VJERSKI INFORMATIVNO-KULTURNI LIST | 1/360 | GODINA XXXV | CIJENA 10 KN

SIJEČANJ 2016.

TU SAM ZA TEBE!

Poštovani čitatelji,

iza nas su najljepši blagdani u godini, a već smo ozbiljno zakoračili u novu godinu s nadom i vjerom da će se ostvariti barem neke od mnoštva želja koje smo si poželjeli početkom nove godine. Vjerujem da nemamo problema s poslijeblagdanskom depresijom jer smo se tijekom blagdana upravo pripremali na svagdašnji život i slavili, ne samo radi slavlja, već s nakanom da budemo jači i dosljedniji u susretu s poteškoćama svagdašnjega života. Stoga je, vjerujem, najvažnije da smo u staroj godini iza sebe ostavili barem neku od svojih loših navika ili sklonosti i tako doстоjno zakoračili u novu godinu odlučni da barem u nečemu svoj život učinimo boljim i tako uzvratimo na Božju ljubav, koja nam povjerava još jednu godinu koju smo započeli. Ni mjesec siječanj nije bez sadržaja u vjerskom i liturgijskom smislu. Molitvena osmina za jedinstvo kršćana i ove nas godine potiče na Isusovu poruku "da budu jedno". I kolikogod je hvalevrijedno i potrebno moliti da svi kršćani doista

postanu jedno, toliko je potrebno učiniti da budemo jedno u svojim obiteljima, da sloga i zajedništvo vladaju i u našim župnim zajednicama, kao i u našoj mjesnoj Crkvi. Možda nas Osmina podsjeća da vidimo što mi, svatko od nas, možemo učiniti na tome planu. Ponekad je lakše moliti za jedinstvo daleko od nas, negoli učiniti nešto da jedinstvo, pravo i iskreno, živi među nama. Početkom mjeseca veljače susrećemo se s jednim važnim trenutkom za cijelu Katoličku Crkvu. Naime, 2. veljače, na Blagdan prikazanja Gospodnjeg – Svićeću Crkva zaključuje Godinu posvećena života. To je prigoda da svoj pogled svrнемo unazad i vidimo što smo u protekljoj godini na tom planu učinili, ili što smo možda propustili učiniti. Svakako smo se nastojali bolje upoznati s osobama posvećena života. Time smo sigurno nastojali iskazati svoju zahvalnost svima koji obogaćuju Crkvu živeći svoje redovničke zavjete, živeći svoje poslanje u redovničkom životu. Pitanje je jesmo li ljepotu redovničkog života uspjeli

približiti ljudima našeg vremena, poglavito mladima, ili se samo divimo redovničkom životu, ali s "nadom" da to neće biti netko od naših (naša kći ili naš sin). To nastojanje, da važnost i značaj posvećenoga života prenosimo u stvarni život, odgovorno, a ne samo formalno, ostaje trajna zadaća i potreba i nakon završetka Godine posvećena života. Ako smo tijekom ove godine uspjeli naglasiti važnost posvećenoga života za povijest kršćanstva, ali i za život Crkve u današnjem vremenu, ipak smo nešto učinili. Sveti godina Božjeg milosrđa, koja je već započela, stoji pred nama kao izazov i nadahuće. Sveti vrijeme korizme, koju ćemo uskoro započeti, može biti blagoslovljeno vrijeme za doživljaj istinskog Božjeg milosrđa koje nas poziva na put obraćenja i promjene života. To je prigoda koju, poštovani čitatelji, ne bismo smjeli propustiti. Neka nam svima bude koristan i plodonosan početak korizmenog vremena.

IMPRESUM

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač:

Biskupski ordinarijat Porečke i Pulsko-biskupije

Glavni urednik:

Vilim Grbac

Zamjenik glavnog urednika:

Željko Mrak

Uredništvo: Blaž Bošnjaković, Vilim Grbac, Ilija Jakovljević, Tomislav Milohanić, Željko Mrak

Adresa uredništva:

Dobrilina 6, 52000 Pazin, tel: 052/624-863,
ladonja@biskupija-porecko-pulsa.hr

List izlazi 12 puta godišnje

Grafičko oblikovanje i priprema: David Ivić

Tisk/Nakladnik:

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Žiro račun: 2380006-1147003243

Devizni račun

ESB: CHR22 70010000-09166144

IBAN: HR7324020061100107336

SWIFT ESBC HR 22

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Naslovница: Crkva sv. Marije u Gologorici (foto D. Ivić)

Papina poruka za Jubilej mladih

VATIKAN Biti milosrdan znači rasti u hrabroj, velikodušnoj i stvarnoj ljubavi – istaknuo je Sveti Otac u poruci za Jubilej mladih (u dobi od 13 do 16 godina), koji će se proslaviti u Rimu 24. travnja ove godine, na IV. uskrsnu nedjelju, izvjestio je Radio Vatikan. Papa Franjo naglasio je da je Sveta godina vrijeme kada možemo otkriti da je "zajednički život braće i sestara najljepše slavlje koje možemo zamisliti", a koje nas je Isus naučio slaviti u Duhu. Jubilej je slavlje na koje nas Isus sve poziva, ne isključujući nikoga. Zbog toga sam – objasnio je Papa – poželio imati nekoliko dana molitve i slavlja s vama. Jubilej milosrđa je vrijeme milosti, mira, obraćenja i radosti. Namijenjen je svima: ljudima svake dobi, onima blizu i onima daleko. Nema zidova ili udaljenosti koji bi mogle sprječiti da do nas doprije Očevo milosrđe i da nas zagrli – rekao je Papa u poruci mladima, potičući ih da se aktivno uključe u slavlje Jubileja. „Želio bih vas pozvati pojmenice, kao što to Isus svakodnevno čini. Vi znate da su vaša imena zapisana u nebesima, u Očevu milosrdnom srcu koje je izvor svakog pomirenja i blagosti“ – ustvrdio je papa Franjo. Svakи trenutak Svetе godine prilika je za rast u svetosti – nastavio je Papa. Mladima je poručio da ostanu postojani na putu vjere i da se pouzdaju u Gospodina. On nam daje snage plivati protiv struje. To je dobro za srce, ali za to treba hrabrosti. Isus nam daje tu hrabrost – napomenuo je, dodajući kako Gospodin nije izabrao kršćane za malene stvari. Stoga je potaknuo mlade da se odvaze ciljati na najviše principe i zalagati se za najimplenitije ideale. Spomenuo se i mladih koji proživljavaju stanja rata, ekstremnog siromaštva, svakodnevnih tegoba i usamljenosti. Poručio im je da nikada ne gube nadu jer – kako je rekao – „Gospodin ima veliki san koji želi ostvariti s vašom pomoći.“ Vaši prijatelji koji žive u manje teškim okolnostima nisu zaboravili na vas – priponueno je Papa. Stoga ih je potaknuo da se ne predaju poruci mržnje ili terora, nego da steknu nove prijatelje, darivaju svoje vrijeme i uvijek budu spremni pružiti pažnju onima koji traže pomoć. „Budite hrabri i idite protiv struje; budite Isusovi prijatelji“ – Papina je želja za mlade. Preporučio im je da za Jubilej ne pripreme samo svoje „naprtnjače i zastave“, nego i svoja „srca i misli“. „Pažljivo razmislite o nadanjima i željama koje ćete Isusu predati u sakramentima pomirenja i euharistije koje ćemo zajedno slaviti. Dok prolazite kroz Svetu vrata, sjetite se da odlučujete rasti u svetosti i hraniti se evanđeljem i euharistijom, kako biste pomogli izgraditi pravedniji i solidarniji svijet“ – istaknuo je na kraju Sveti Otac, dodajući: *Radujem se našem susretu u travnju! (IKA)*

KATEHEZA – ZEMI DUHOVNA I TJELESNA DJELA MILOSRDÀ (1)

JUBILEJ MILOSRDÀ

Sveti Otac nazvao je godinu koja je pred nama "Svetom godinom Milosrđa". Već smo navikli da Papa na razini sveopće Crkve svake godine izabere jednu veliku temu o kojoj ćemo svi dublje promišljati, koju ćemo bolje upoznati i kojom će nekako biti nadahnuta sva naša pastoralna ili vjernička nastojanja te godine. Ovaj je put Sv. Otac odlučio da upravo milosrđe bude u središtu naše pažnje. Rekli smo da je Papa proglašio "Godinu Milosrđa", ali bi ispravnije bilo reći "Jubilej Milosrđa" jer prema njegovoj zamisli to upravo tako i jest: izvanredan jubilej Milosrđa.

Svi znamo što je jubilej. Proslava neke važne stvari ili prigodan spomen na nešto jako važno. Crkva je dosad uglavnom slavila Jubileje kojima smo se prisjećali nekih osobitih trenutaka iz povijesti spasenja ili povijesti Crkve, kao naprimjer, Veliki jubilej 2000. godine. No, ovoga puta ne proslavljamo nikakav datum već jedan događaj, događaj koji traje: **Božje milosrđe, koje se preljeva na Crkvu, a po Crkvi (narodu Božjem), na svakog čovjeka.** Zapamtimo dobro ovu rečenicu jer je ona ključ cijele ove kateheze.

Slavljenje Jubileja u Crkvi vuče korijene iz židovske tradicije. Stari nam zavjet svjedoči da je svaka sedma godina bila "jubilarna", godina u kojoj su se morali oprostiti svi dugovi, oslobođiti robovi, prekinuti ratovi,

jednostavno, godina iskazivanja čovjekova milosrđa čovjeku jer i Bog svima iskazuje milosrđe. Kod starih Židova takvi su jubileji svakom čovjeku davali priliku da počne ispočetka, bez obzira na nesretne okolnosti koje su obilježile njegov život, bilo njegovom vlastitom krvnjom, bilo krvnjom drugoga. I za nas je kršćane ovaj "Jubilej Milosrđa" posebna prilika da ponovno otkrijemo trajno Božje milosrđe, da počnemo ispočetka, ali i da ljudima oko sebe, iskazujući milosrđe, pružimo mogućnost da počnu ispočetka.

Nama koji smo iskusili Božje milosrđe i koji se Božjem milosrđu nadamo, Crkva daje vrlo praktične upute *kako bismo mogli postati učinkovitiji znak Očevih djela u našim životima*. Tijekom Jubileja Milosrđa, ovog posebnog vremena Crkve, da bi naše svjedočanstvo moglo postati jače i učinkovitije, Papa nas poziva da revnije i s više žara izvršavamo ono što smo kao Isusovi učenici i inače dužni izvršavati, ali to često zaboravljamo: duhovna i tjelesna djela milosrđa!

Sveti Otac stoga, u Buli proglašenja Jubileja Milosrđa "Misericordiae vultus", kaže: "Goruća mi je želja da tijekom ovog jubileja kršćani izvršavaju tjelesna i duhovna djela milosrđa. Bit će to način ponovnog buđenja naše savjesti, prečesto otupjeli prema siromaštву. Uđimo dublje u srž Evanđelja gdje su siromasi povlašteni kušatelji Bož-

jega milosrđa. Isus nas u svome naučavanju upoznaje s tim djelima milosrđa kako bismo mogli znati živimo li ili ne poput njegovih učenika. Otkrijmo ponovno duhovna i tjelesna djela milosrđa."

Znakovito je da Papa kaže da treba ponovno otkriti duhovna i tjelesna djela milosrđa! Zašto ih trebamo ponovno otkriti? Zato što su pomalo zaboravljena! Tko od vas "kao iz topa" može nabrojiti sedam duhovnih i tjelesnih djela milosrđa? Gotovo nitko. Ali svi ćemo odmah poslagati Deset Božjih zapovijedi, Sedam glavnih grijeha ili Sedam darova Duha Svetoga.

Vidite, dragi čitatelji, iz dobrog su dijela modernih katekizama izbačene dvije stvari: 7 crkvenih zapovijedi i 7 duhovnih i tjelesnih djela milosrđa. Ove su stvari nekako tumačene kao *anakronizmi*, nešto zastarjelo. I zaista, u današnje vrijeme čuti uputu kao: "žednoga napojiti", "gologa zagrnuti" ili "mrtvoga pokopati", može izgledati pomalo smiješno. Ipak, s druge strane, naglašavati samo Zapovijed ljubavi kao vrhovni i jedini kršćanski zakon ispada još smješnije! Zapovijed je ljubavi prekrasna, ali jako "široka" zapovijed, s puno "manevarskog prostora", često „neprovjerljiva“. Svatko može misliti da ju ispunjava, pa djelatno kršćansko milosrđe i ljubav lako mogu ostati nekako visjeti u zraku i ne konkretizirati se. (*nastavlja se*)

Radost milosrđa

Nedavno je u Vatikanu predstavljena nova knjiga pape Franje pod nazivom „Božje ime je milosrđe“. Na predstavljanju knjige poseban je doprinosisao talijanski glumac, oskarovac, Roberto Benigni. Na svoj specifičan i zabavan način, Benigni se još jednom otkrio kao čovjek velike erudicije i dubine.

Posebno je dojmljiv njegov govor o radosti milosrđa, kojim je vrlo sugestivno pokazao u čemu se razlikuje smilovanje koje pretpostavlja odnos nejednakosti, od milosrđa koje – pršti od radosti. Ta je dimenzija radosti milosrđa snažno izrečena u prisподоби o milosrdnu ocu i rasipnu sinu, prema Lukinu evanđelju. I u njenu kontekstu nekoliko puta odzvanja misao o zajedničkoj radosti, i kod pastira koji nalazi izgubljenu ovcu, i kod žene koja nalazi izgubljenu drahmu. Radost je zbog pronalaska izgubljenog snažna i zahvaća cijelu okolinu, konačno, kaže Luka: „...na nebu će biti veća radost zbog jednog obraćena grešnika negoli zbog devedeset devet pravednika kojima ne treba obraćenja (Lk 15,7).“ Isus svojim učenicima priča kako je „neki čovjek imao dva sina“. Cjelokupni je identitet tog čovjeka izrečen očinstvom. Ne znamo ništa drugo o njemu, osim da je bio otac, koji je sinovima dao slobodu da čine ono što misle da je pravo. Tako je mlađi sin otišao i sa svojim dijelom imetka učinio što je htio. Otac mu je

dopustio da se odmakne od njega, da ode i svojim odlaskom zaniječe svoje sinovstvo i njegovo očinstvo. Sin je tako okrutno presudio ocu, kao da mu želi reći: „Ti za mene više ne postojiš jer ja želim biti sam, želim otići, biti svoj čovjek.“ I zanijekan, milosrdni otac nije mogao dočekati da se sin, izvor njegove boli, vradi. Promotrimo scenu, opisanu u Lukinu evanđelju: otac čeka i već u trenutku kad izdaleka ugleda sina, trči prema njemu, baca mu se oko vrata i ljubi ga. Luka koristi samo nekoliko riječi da nam opiše taj susret. Zanimljivo je vidjeti što otac čini, ali još je zanimljivije vidjeti što ne čini: ne pita ga zašto se vraća, što je radio, zašto je otišao, ne pita koliko će ostati, ne pita ništa, ne predbacuje ništa, ne traži ništa, ne očekuje ništa, ne pita što je donio, ne pita hoće li ponoviti to što je učinio, ne govori da je bio tužan, ne govori da je bio razočaran, ne govori da se osjećao loše, ne pita tko je kriv, ne nudi odgovore, nikoga ne upozorava, ne prijeti, ne moli da se to više ne ponovi. Ništa. Otac pokazuje samo bezuvjetnu radost zbog povratka sina. Bezuvjetna, čista radost milosrđa. Kao da se sin ponovno rodio, kao da u naruču ponovno ima djetešće s kojim ionako ne možeš raspravljati, već ga samo možeš zagrliti, držati. Ništa ne traži otac od izgubljenog sina, osim prisutnosti. Sin se iznova rodio, a s njime i otac ponovno postaje ocem. Onaj koji ljubi, koji daje,

čuva, prihvata i odgaja. Otac se ponovno rodio u radosti. Otac milosrdni, sretan je da može pokazati milosrđe. Jer otac milosrdni bez sinova nije otac i nema kome iskazati milosrđe...

Ako pogledamo starijeg sina, vidimo da on, jadan, ne podnosi ljubav, ne podnosi slobodu od pravila, a sve što narušava zadanu shemu, smeta mu i ruši njegov svijet. Njega uz oca nije vezivala ljubav, nego samo izvršavanje zapovijedi, koje ga je činilo ispravnim, ali nesretnim formalistom jer nije vjerovao da čini što je dobro, već samo korisno. Na kraju priče otkrivamo kako stariji sin zapravo i nije ljubio oca: zato je otac tako trčao mlađem sinu jer je u njegovu povratku prepoznao ljubav. Stariji sin ne podnosi odstupanje od pravila i toliko se drži pravila da ne vidi čovjeka, ni oca, ni brata, ni njihovu radost. Odatile njegova snuždenost i osjećaj manje vrijednosti. Naš je Bog milosrdni otac, samo nas čeka da se vratimo, pun dobrote i nježnosti. Svako naše iskustvo povratka Bogu, uvjek i neraskidivo povezano je s dobrotom, s osjećajem ljubavi, nježnosti. Tuđa nas dobrota tako vraća k sebi i progovara našem srcu, ne čine to pravila i zapovijedi. Dobrota poput one koju otac iskazuje mrgudnom sinu: poziva ga da se raduje s njime, kako bi se i on ponovno rodio kao sin i brat.

Živjeti sa žicom

Zaista je bila genijalna ideja župnika i vjernika u Kopru koji su u crkvi načrivali jaslice uzduž kojih se proteže minijaturna bodljikava žica. Šteta što više nas nije došlo na takvu ideju. Kao vjernici teško možemo smisliti plastičniji način izražavanja svakoga pametnog čovjeka o apsurdu slovenskog postavljanja bodljikave žice uzduž hrvatske granice, pa i one s Istrom. Jer tu, na nekoliko kvadratnih metara jaslica, postoje dva potpuno različita svijeta. S jedne strane bodljikave žice štalica s jaslama, u njima nemoćno dijete i siromašni roditelji, idila, anđeli, pastiri, zvezda, poruka mira i ljubavi, dakle, sve ono na što upućuje Božić. S druge smo strane te minijaturne žice mi, moderni Europski, i oni koji su takvi samo kada im to odgovara i ne zahtijeva nikakve žrtve, moderni demokrati, propovjednici tobožnjeg dijaloga i razumijevanja među ljudima, samozvani humanisti.

Žica koja ubija Božić

Istina, takvu bismo minijaturnu žicu u jaslicama mogli i mi prijeći, zavući ruku na drugu stranu, možda pomaknuti neku figuru, no, sumnjam da je to netko i pokušao učiniti. Žica, pa i ona minijaturna, uvijek djeluje velika do neba, barijera koja brani pristup, čak i kada se radi o jaslicama. Ova malena žica u jaslicama zorno odaje sav apsurf ovogodišnjeg Božića. Gotovo tragikomično zvuče izjave slovenskih političara kako se tu radi samo o „tehničkim preprekama“, kako su samo privremene, kako su u toj žici čak ostavljeni neki prolazi za životinje, kroz koje, međutim, ljudi ne smiju prolaziti. Pitam se samo kako su

izgledale božićne propovijedi u crkvama naših susjeda za Božić. Ovaj genijalni župnik i svi oni koji su došli na ideju takvih jaslica, zorno su pokazali što znači ona tvrdnja iz Ivanova Prologa: „K svojima dođe i njegovi ga ne primiše.“ Da apostol Ivan danas piše svoj Prolog na nekoj granici između Istre i Slovenije, možda bi morao reći kako je Bog došao k svojima, ali ga ovi smjestiše iza bodljikave žice, čime su bacili u sjenu one koji ga nisu htjeli primiti u prenoćište. Jer preko te žice ne bi mogli doći ni pastiri, ni kraljevi, a možda ne bi bilo ni štalice u kojoj se Bog mogao roditi.

Žica ubija Europu

Čak i one ukrasne kuglice i drugi božićni simboli koje su ljudi s obiju strana granice vješali na tu žicu uzduž granice samo su pokazali nemoć Europe da se suoči s problemima modernog svijeta koji će postati sve učestaliji. Možemo samo zamisliti čovjeka koji u božićnoj noći svom susjedu s druge strane granice, s kojim je godinama prijateljevalo, poželi čestitati Božić ili Novu godinu, pa se nađe pred žicom sa žiletima. Tako su se nekako morali osjećati ljudi u koncentracijskim logorima kada su poželjeli zaviriti u vanjski svijet, svijet bez žice i bez barijera. Jer, nemojmo zaboraviti da su neistinite tvrdnje kako se tu radi samo o „privremenim tehničkim preprekama“. Ovdje se radi o pokazatelju kako se Europa, ili barem neke njezine države članice, misle nositi sa sličnim problemima koji će se pojaviti. Danas se radi o prognanicima i izbjeglicama, sutra bi se moglo raditi o ljudima druge boje kože, druge vjeroispovijesti, političkim i svjetonazorskim neistomišlje-

nicima, svim strancima. Dokaz tome kako se radi o tako jednoj realnoj mogućnosti jest izuzetno mlaka ili nikakva reakcija Europske unije na takav čin postavljanja žice. Bodljikava žica koja prisilno dijeli ljudе na „dobre“ i „zle“, „podobne“ i „nepodobne“, „opasne“ i „bezopasne“ nikada nije „privremena tehnička prepreka“. Ona uvijek ostavlja duboke tragove i ožiljke u dušama ljudi. O tome bi mogli svjedočiti mnogi koji su živjeli i umirali iza bodljikave žice. U jednoumnim sustavima kojih se svi danas na puna usta odričemo.

Žica ubija život

Možemo samo zamisliti što bi se dogodilo da Hrvatska postavi bodljikavu žicu na granicu sa Slovenijom. Istra je puna slovenskih vikendica. Naše su ulice tijekom ljetnih mjeseci prepljavljene slovenskim državljanima. Kome bi to nanijelo ogromnu štetu? Nama svakako, jer bi turizam pretrpio gubitke. Ali i slovenskim susjedima koji bi se morali odreći svog odmaranja na hrvatskim obalama. Tijekom godina tu su se stvorila nebrojena prijateljstva, ljubavi, gospodarska i kulturna suradnja. Bodljikava bi žica sve uništila. Život. Dakle, odmaranju, ljetovanju, kupanju i poslovanju ne smijemo postaviti nikakve prepreke. Ali ih možemo, i valjda smijemo, postaviti pred ljudе koji traže spas pred ratovima i razaranjima. Ovakva bahata i bezosjećajna Europa ne može imati svijetu budućnost. Toga bi svi trebali postati svjesni. I svi bi trebali odlučno reagirati. Čak i Crkva, pogotovo u onim zemljama koje bodljikavom žicom misle izgraditi bolji svijet.

Više od suosjećanja: razumijevanje

Crtice o pomagačima: psihologima, terapeutima, duhovnicima

Čovjek je ponekad zbumen, opterećen, bespomoćan pod teretom najrazličitijih okolnosti oko sebe i unutar sebe. Ponekad iskušava vrlo mučna i iscrpljujuća stanja, koja isciđe iz njega vjera u dobro ili ga ogorčenost i frustracija tjeraju da sam postane osoba koja bližnjima otežava život. U takvim je stanjima čovjek potreban podrške i pomoći jer dalje sam ne može ili ne zna.

Nasreću, u okruženju postoje ljudi koji su odabrali poziv pomaganja čovjeku susretima i dijalogom. Oni su različitih struka: psiholozi, psihoterapeuti, socijalni radnici, duhovnici, hagioterapeuti... No, zajedničko im je što iskreno žele pomoći čovjeku u boli. Njihov je pristup *razvijanje bliskog i uzajamnog odnosa*, koji teolozi nazivaju susretom duša, a psiholozi odnosom povjerenja. Kako ga god nazvali, takav odnos osnažuje oba sudionika, i primatelja i davaljatelja podrške.

Što nas to mijenja u susretu s osobom koja je tu za nas?

Pomagači tješe i osnažuju svojom osobnošću i nizom vrlina, uvažavanjem, prihvatanjem, podržavanjem, slušanjem, ukazivanjem, poticanjem i obzirnošću. Takav pristup klonulu osobu čini sigurnijom i ona spremnije otkriva svoju patnju, koja je iscrpljuje, uznemiruje i čini bespomoćnom.

Svojim otvaranjem daje mogućnost pomagaču da upozna i razumije nju i njezinu patnju, a ujedno osoba i sama uči na sebe i svoj život gledati šire, drugačije, konstruktivnije. Uglavnom, *na djelu je neka fina interakcija, fina uzajamnost, koja osobu obnavlja iznutra*.

Pomno slušajući, i neovisno o razlikama u životnom iskustvu, stavovima i vrijednostima, pomagač u drugoj osobi vidi čovjeka s teretom i ljepotama ljudskosti. Upravo ovo može biti vrlo dragocjeno potrebitom: *biti viđen ravnopravnom, uvaženom pa i simpatičnom osobom, koja je, eto, samo zapletena u neke svoje okolnosti*, u silnice vlastitog uma, u silnice destruktivnih odnosa, što sve pripada ljudskom iskustvu.

Pomagač tijekom rada s čovjekom postaje svjestan svoje uloge pa traži načine da riječu, gestom, stavom, glasom, a ponekad i šutnjom pruži osobi poruku koja krijeći: „*Tu sam za tebe. Važan/važna si mi. Želim shvatiti što ti se događa, kako to utječe na tebe i što ti ja već sada mogu pružiti da budeš jači.*“

Takva je poruka važna da počisti nuspojave ružnih iskustava. Sjetimo se da mnogi ljudi tijekom života iskušavaju emocionalne povrede, zbog omalovažavanja, kritiziranja, ignoriranja, zanemarivanja i težih oblika zlostavljanja. Naša nas bolna iskustva mogu oblikovati i više nego što slutimo. Kao što

jedna pogurnuta domino kocka urušava stabilnost niza drugih kockica, tako bolna iskustva mogu narušiti pogled na sebe, na život i na ljude, i zamračiti boje života. Šteta, jer to ne mora biti naša zapečaćena sudbina. Srećom, postoji ključ. Pozitivna iskustva mogu biti duboko ljevitiva. Pozitivna iskustva osnažuju polet, osjećaj vlastite vrijednosti i kompetentnosti. Ona polako brišu trag traumi sa zamračenih naočala i vraćaju jasnoću. Jasnoća uma i srca omogućuju lakše kretanje kroz život.

Pomagači nisu nadljudi. I oni osjećaju blagotvornost susreta s čovjekom koji im dolazi: mogu sebe prepoznati u drugome, jer koliko god živjeli drugačije živote, emocije su slične, a mogu i od drugoga učiti jer svatko na susret donosi nešto lijepo sa svojom osobnošću.

Terapeuti su pozvani njegovati odgovornost u radu s klijentima kako bi mogli biti predani čovjeku s kojim su u dijalogu. Pomagači znaju da su pozvani na milosrđe, na koje nas usmjerava papa Franjo, na odnos koji nadilazi empatiju, i prerasta u simpatiju, u otvorenost za potpunije razumijevanje doživljaja čovjeka koji stoji pred njima. I njihovo ih obrazovanje navodi na takav pristup i jasno im ukazuje da manje od toga može biti nedovoljno za dobivanje povjerenja onih koji su u ljude izgubili povjerenje. (Dubravka Ujčić Lukšić, psiholog)

“Istarski Betlehem” u Sv. Lovreču

SV LOVREČ Više od 150 sudionika i ove je godine mjesecima marljivo radilo kako bi Sv. Lovreč ponovno zasjao posve drukčijim, arhaičnim i nekako bezvremenskim sjajem. Skupina entuzijasta koja već više godina realizira najveće uprizorenje živih jaslica u Istri i ove je godine na prvo od triju uprizorenja, u nedjelju 20. prosinca, privukla velik broj posjetitelja. Tijekom godine ova je prekrasna tradicija postala pravi *brand* tog mještaša, a zanimljivo je i to da ulogu članova Svetе obitelji svake godine ima druga obitelj iz tog mesta. Na trgu Placa te se nedjelje u jaslicama radio Isus kojeg utjelovljuje dvomjesečni Fran Novak, uz njega je otac Renato u ulozi Josipa i mama Jelena Rajić Novak kao Marija. Oko jaslica pored crkve bile su štale s konjima, magarcima, svim domaćim životinjama, rimski legionari na straži pred prilazima u uskim uličicama duž kojih su u konobama posjetitelji mogli pratiti rad obrtnika: kamenoklesara, kovača, stolara... Trgovi i ulice Svetog Lovreča bili su osvijetljeni vatrom, svaki je detalj vjerno reproducirao okolnosti života od prije dvaju tisućljeća.

U župnoj crkvi svetog Martina posjetitelji su mogli vidjeti jaslice koje je osmislio Silvano Banović sa suradnicima. Na srednjovjekovnom tornju dominirala je betlehemska zvijezda, a iznad živih jaslica bijeli anđeo. Uprizorenje je ponovljeno na blagdan sv. Stjepana, 26. 12., i na Bogojavljenje, 6. 1. 2016.

ALBINA (ZORA) PAVAT

Dok smo se radosno pripremali sljedeći dan proslaviti rodendan Isusa Djetića, zvona na našem zvoniku u Motovunskim Novakima javila su nam žalosnu vijest da je umrla naša župljanka Albina (Zora) Pavat u obitelji svoje kćeri Zdenke u Karobji gdje je živjela u posljednjim godinama života. Umrla je u 96. godini dana 24. prosinca 2015. Bog je poslao svoje nebeske anđele da prime njezinu dušu te da s njima slavi Božić u raju. Sprovod je bio u Motovunskim Novakima sa sv. misom u župnoj crkvi na Božić 25. prosinca 2015. Vlč. Rudija Koracu zamijenio je vlč. Marino Mikolić, bivši župnik i prijatelj obitelji Pavat. Kad su njezini unuci iznijeli lijes pred kapelu i položili je na kolica, mladi glazbenik, gospodin Nikola, zasvirao je na trubi božićnu pjesmu *Radujte se, narodi*. Mnogi su prisutni „potihno“ ili u srcima pratili pjesmu u savršenoj tišini. U ophodu prema crkvi šestero mladića i djevojaka, Zorinih praunuka, bilo je noseći svijeće kao počasna straža svojoj voljenoj pranoni uz lijes. Pokojnica je rođena u Lakošeljcima, u obitelji Jugovac, od oca Josipa i majke Antonije (Antice) rođ. Pastorčić, kao prvo od osmoro djece: dva brata i šest sestara. Rođena je 19. 2. 1920. Vjenčana je bila 1938. za Joakima Pavata (pok.) iz Pilata. Imali su šestero djece: kćeri Jolandu (preminula je 2003. kao mlada supruga i majka), Mafaldu, Branku, Zdenku, Nevenku i sina Miljenka. Ima žive sestre Anitu, Andelku i Irenku i šogoricu Mariju. Kod sv. mise u propovijedi vlč. Marino Mikolić naglasio je da su se rođenjem Isusovim „očitovali dobrostivost i čovjekoljubje Spasitelja našega, Boga...“ te svima preporučio, osobito djeci i mladima, da u svojim odnosima sa starijim ljudima budu puni milosrđa, poštovanja i čovječnosti. Spomenuo je rječi Sv. Oca Ivana Pavla II.: „Kad vidim starca ili staricu, osjećam potrebu da kleknem pred njima i poljubim im ruke jer sve što imamo, primili smo iz tih ruku.“ Pok. Zora bila je hrabra i ponosna supruga i majka koja je, kao Gospodnji dar i nagradu, primila šestero djece, od kojih sada ima 15 unuka, 24 praunuka i 2 prapraunuka. Na groblju prije nego su lijes spustili u grob u kojem je pokopan i njezin suprug Joakim, ponovno je odjeknula truba svirajući drugu božićnu pjesmu: „Tiha noć, sveta noć...“ Uz prekrasne note potekle su brojne suze njezine djece, unuka, praunuka, rodbine i svega prisutnog naroda. Tog božićnog popodneva Božje je Sunce zapadajući svojim toplim zrakama pratilo polaganje lijesa u grob i sipanje ruža kao posljednje *hvala i zbogom* našoj dragoj sestri. Počivala u miru Božjem! (vlč. Marino Mikolić)

Obnova Crkve i crkve u Pićnu

U župi Pićan održani su dani duhovne obnove od 22. do 25. studenog 2015. Voditelj je duhovne obnove bio rektor svetišta Majke Božje Goričke kod Baške Marinko Barbiš. Oslobodenje od ovisnosti bila je temeljna tema. Ovisnosti imaju mnoga lica i sputavaju nas iznutra. Neke uočavamo, a neke su ugrađene u „stil“ života i neprimjetno zarobljavaju. „Seminar nove evangelizacije – Bolesne liječite, Mt. 10,8“ istaknut je kao naslov ovoga duhovnog događanja na plakatu koji je općinski dragovoljac donio u svako veće naselje, da svi župljani budu upoznati sa zajedničkim i posebnim programima. Sakrament pomirenja tijekom svih četiriju dana i osobni pojedinačni susreti s voditeljem upućuju na dobre plodove. Osim te obnove žive Crkve, uoči ovog seminara obnovljena je iznutra i crkva u Sv. Katarini: nanovo je obojana i dobila je nove drvene klupe. Zadnjih dvanaest godina u crkvi su bile samo 154 stolice. To je bila posebna donacija, pa su tako i sada, polovne, donirane na četiri mjesta. U ovu se obnovu crkve sv. Katarine u proteklih sedamnaest godina uključio najveći broj obitelji donacijom od 200 do 10 000 kuna pojedinačno. Hvala svima, za jednu i drugu obnovu. (A. Kurelović)

Božićna bajka ili Priča o dobru biskupu

Netom su nam prošli blagdanski dani. Iščekivanja u nekoj nadi, najave radoći i nečeg lijepog kako to obično biva u došašću, a potom kao poseban dan dođe Badnjak i zatim kao kruna svega Božić. Slijede Nova godina, pa Bogojavljenje i Krštenje Isusovo. Zaciјelo se ovim blagdanima ipak najviše ljudi veseli i osjeti nešto posebno u svom srcu, ma kakve ih životne brige morile. Ovim se blagdani ma raduju i budu poneseni i vjernici i oni koji se tako ne osjećaju ili deklariraju. U tim danima u medijima čitamo ili gledamo tekstove i filmove s motivima dobrote, darežljivosti i suošćećnosti za druge, ljubavi za druge, baš kao što nam je to bezgrešnim začećem i rođenjem svojega Sina od Djevice Marije, Djeteta Isusa Krista, pokazao naš dobri Bog Otac. Tada imamo priliku čitati ili gledati na TV-u tekstove i filmove s naslovom Božićna bajka, u kojoj se dogodi nešto dobro i plemenito, netko nekoga obraduje, netko pokaže i otvori velikodušnost svojega srca za drugoga. I to nas uglavnom razgali i barem tada poželimo i mi biti takvi i da svijet bude bolji. I svi se vesele nekim darovima, ma kakvi oni bili, jabuka, bomboni, čarape ili nešto veće i skuplje, jer nije stvar u veličini i novčanoj cijeni dara, nego u znaku pažnje, iskazivanju svijesti da znam da si tu, da te volim, da prenosim ljubav koju i sam primam od Novorođenoga Krista Spasitelja i Otkupitelja.

Jedna se takva Božićna bajka dogodila i kod nas i priča ide ovako:

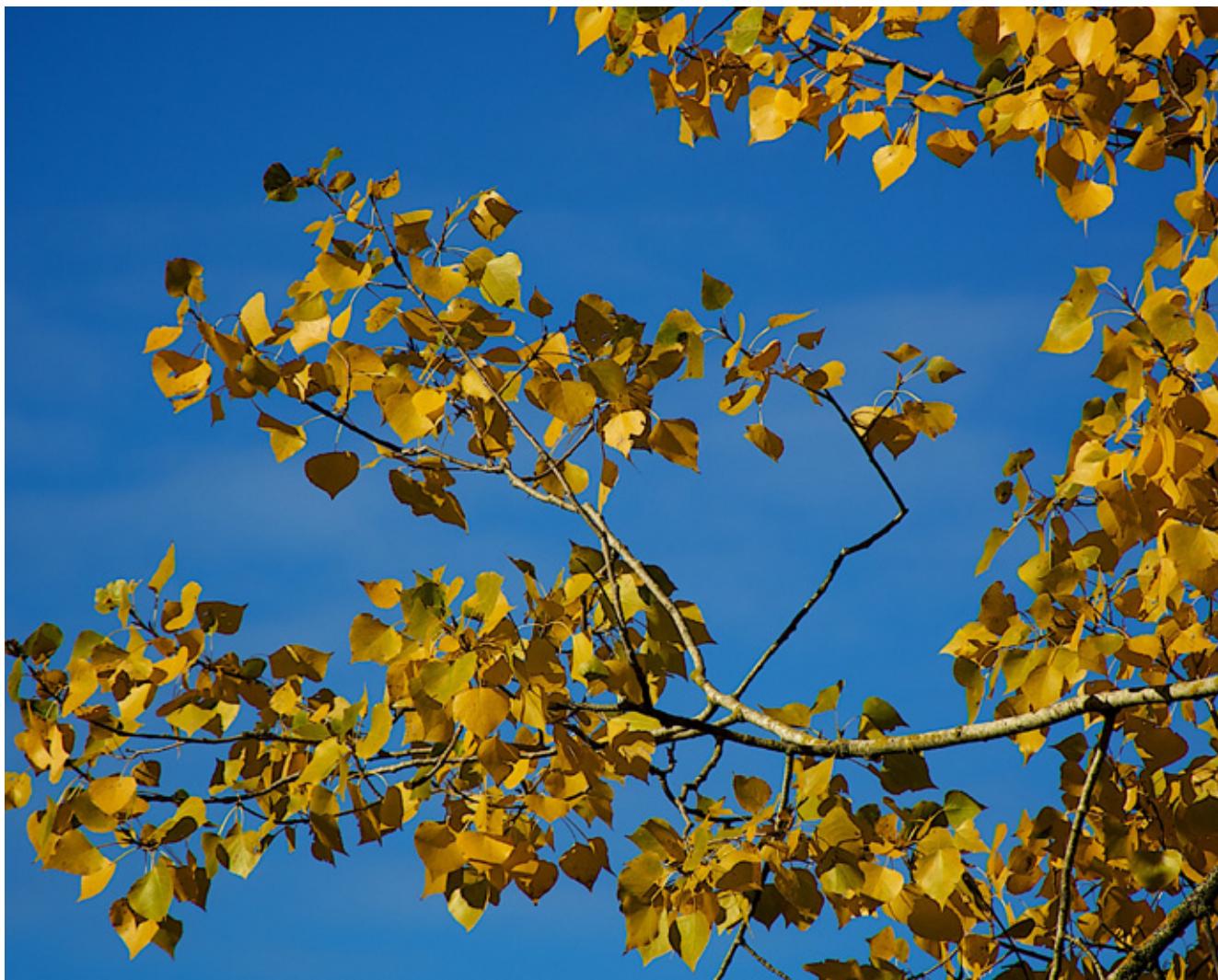
Sigurno nema roditelja koji ne vole svoju djecu i sigurno svi žele samo najbolje svojoj djeci, a sigurno i svi žele biti najbolji roditelji na svijetu. Ljubiti svoju djecu, maziti ih i paziti, biti im zaštita i utočište, nasmijati ih, usrećivati, pružiti im dom u kome će zajedno živjeti i stasati. No, ponekad se u životu dogodi nešto tužno što razdvoji djecu i roditelje, pa se o djeci skrbe i postanu im novi dom neki društveni domovi, bilo državni, bilo crkveni, npr. biskupijski, a mnoge uloge višesložne i jedinstvene roditeljske ljubavi preuzmu neki drugi ljudi.

U jednom takvom biskupijskom domu, u našoj lijepoj zemlji Hrvatskoj, stanuje desetero djece različitih uzrasta, od prvašića do srednjoškolaca. Neki su tu došli još u predškolskoj dobi, neki po noći u hitnoci, neki po danu, neki sa svojim osobnim stvarima, mnogi s vrlo malo odjeće, obuće i školskog pribora i knjiga, neki bez ičega, uglavnom bez igračaka, svi u pratinji neke službene osobe koja predstavlja državu koja je moralu uči u njihov roditeljski dom i dovesti ih u ovaj dom. Svaki dom koji nije roditeljski, tuđ je dom, pa tako i ovaj, markar, nažalost, roditeljski domovi te djece, ali ni mnoge druge djece više su ono što je suprotno roditeljskom domu nego ono što bi on trebao biti. Ali, u ovome domu, o kojem je ovdje riječ, doista postoji ljubav. Osjeti se to već kod ulaska u kuću, u uređenju interijera, u dječjim radovima po zidu i policama, u okićenu božićnom drvcu, u slobodi djece, ophodenju djece s odgojiteljima i odgojitelja s djecom, u njihovim sobama i dnevnom boravku koji u svemu izgledaju kao i oni iz „pravih“ domova. Na stolu ima napola ispijena čaja u čašama, otvorena kutija s keksima kojih su svi siti, u sobi negdje na podu nečije čarape, izmiješane majice i traperice u ženskim ormarima, plišane životinje i lutka na stolici, knjige i bilježnice na kauču, crtić se vrti na TV-u, oko stola dvoje se love jer su si međusobno „oteli“ mobitele kako bi si „prošpijunirali“ sms-ove, najmlađe dijete vješa se oko vrata „teti“ i govori joj koliko ju voli... sve kao i kod mnogih od nas. Kao i u našim kućama, tako i ovdje ima natezanja oko pospremanja sobe i urednosti, međusobnih sukoba među djecom ili oko ocjena u školi. Upravo to daje pečat ovome domu da je pravi, istinit i životan. Ovoj djeci, za razliku od mnogo druge djece, doista ništa materijalno ne nedostaje, ali ne nedostaje im ni nešto što je još važnije od stvari, a to je ljubav. Ako se zateknete tamo kad nađe neko dijete, uvijek će vas pristojno pozdraviti, pružiti ruku i predstaviti se. Na licima se djece najbolje može vidjeti kako se osjećaju, dječa ne glume i ne nose „društvene maske“, pa tako lica ove djece, na neki način braće po domu, upravo to i pokazuju: da su braća upravo kakva braća

i jesu, ali pokazuju i smirenost od uredna i sigurna, zaštićena života. Oni ovdje imaju nekog svog tko ih uvijek čeka. Ovaj svoj dom nazivaju „naša kuća“, i to s pravom. Sigurno je to djelo ljubavi onih koji su im odgojitelji i koji se o njima skrbe. Ali, oni su u srcu još jedne osobe. I na tu osobu oni uvijek mogu računati.

Biskup na vratima

Jedne prohладne prosinacke večeri, baš na Sv. Nikolu biskupa, prije večere, netko je pokucao na vrata. A na vratima – pravi, pravcati biskup. S košarama darova. Nikakve šibe nije bilo, kao ni zločestog Krampusa, pa ni mitre, ni biskupskoga štapa, a opet, baš pravi biskup. I nije to bio neki staaari biskup, s dugačkom bijelom bradom, velikim trbuhom i širokom mantijom i nije teško hodao, nego lagano poput ptice, nasmijan i prijateljski raspoložen. Kao stariji brat ili otac. Pa se sa svom djecom pozdravio kao što je i red, ali i svakoga oslovio po imenu. Sve ih poznaje kao da je s njima svaki dan. To bi moglo čak biti malo i nezgodno jer zna i kakav je tko u školi i tko bi mogao bolje i više. Ponudiše večerom draga, iznenadna gosta, ove večeri baš pravoga sv. Nikolu, i on im se rado pridruži. Bijaše to jedna ugodna, razdragana večer gdje su za stolom svi bili jednaki. Počasni se gost spustio u dječji svijet, a djeca su postala odrasli ljudi koje se uvažava. Bilo je smijeha i razdraganosti u njihovoj toploj dnevnoj sobi. No, tu iznenadenjima nije kraj. Dobri biskup u druženju za stolom upita svako dijete neka kaže što želi za Božić. Jer zna on da djeca vole darove. Ta i sam bijaše dijete. Svi želimo ljubav Maloga Isusa Božića, ali ljudski je radovati se i malim znakovima pažnje, svaki je darak drag. Počele su se redati želje, počevši od čokolade najmanjeg djeteta do tenisica, štiklica, trenerki kod onih starijih, možda novih modela mobitela. Gospodin biskup, kao i pravi sv. Nikola, sve je blagonaklonio i s punom pozornošću saslušao. Ah, puste želje, rekli bismo mnogi. A i vrijeme je u godini kad svi imaju neke potajne želje. Ali, u našoj priči to nisu bile samo puste želje. Iako su odgojitelji bili u nelagodi da će uvaženi biskup možda pomisliti kako

su djeca neskromna i kako im stvari koje su zaželjeli ne nedostaju i kako možda iskorištavaju njegovu dobrotu, a odgajati ih pravilno ipak treba, otac biskup pustio je i učinio sve da se djeci izražene želje i ispune. Ta to su samo stvari, ali Božić nadolazi, to možemo učiniti, nećemo zbog toga propasti, a dječja ćemo srca sigurno obradovati. Djetinjstvo je samo jedno, pa ako im time možemo učiniti radost, učiniti ćemo. Djeca imaju pravo na ljubav i kroz darove koji će ih obradovati. To podsjeća na roditeljski dom, a dobri Bog Otac sve nas ljubi, posebno malene. Bit će da je tako nekako razmišljaо dobri biskup, pa je pun milosrdnog srca poslao vozača da kombijem „njihove kuće“, koji im je isto tako svojim milosrđem prethodno dao kupiti lanjske godine, i to baš po želji te iste djece, odveze svu djecu u zaželjenu kupnju u grad poznat po prodavaonicama i modnim centrima, pa je to ujedno bio i predbožićni izlet. A djeca kao djeca, na kraju su se još zasladila slatkim bombonijerama kojih je bila puna biskupova košara. Radosti i veselju nikad kraja. Sve je sličilo i zapravo bilo kao filmska Božićna bajka.

Bezbroj lica milosrđa

Nije li ovo jedna lijepa, prava Božićna priča?! Nije li i ovo jedno od bezbroj lica milosrđa?! Jer, milosrđe može značiti i, za odrasle, pa čak i za jednu biskupiju, učiniti možda i nevažnu ili čak nepotrebnu stvar, ali za djecu i njihovo djetinjstvo – veliku. Jer, ima li veće radosti maloga djeteta od čokolade, bez obzira što mu je ne nedostaje, a srednjoškolki (možda već i s ponekom tajnom simpatijom) novih cipela na visoku petu? Dječja radost nema cijenu. Učiniti „velikom“ jednu „malu“ osobu, dati djetetu ili mlađoj djevojci ili mladiću važnost uvažavanjem njegovih želja i potreba, to mogu samo ljudi s veelikim srcem. Jedan otac biskup, ordinarij, zasigurno ima svakivih obveza i poslova, poznaje, kontaktira i surađuje s mnogim ljudima, s mnogima i visoko na društvenim ljestvicama, s mnogima potrebitima, a za ovu „njihovu kuću“ postoje i drugi ljudi koji se trebaju skrbiti prije njega, ali on se osobno skrbi upravo za njih, za one najmanje, najranjivije. Zato su njegova pažnja i skrb još vrjednije. Nije toliko stvar u stvarima – darovima, iako u dječjoj glavi to možda jest primarno, nego u osjećaju za djecu, za njihovu radost, za

osmijeh na njihovu licu, imati ih u srcu. Učiniti sretnim i jedno dijete, a k tomu i ako to dijete nosi neku ranu u sebi, nije li to učiniti sretnim cijeli svijet?! Sveta je godina milosrđa. Milosrde ima puno lica, a čini se da je srce ovoga dobrog čovjeka biskupa pravo lice Crkve, pravo lice milosrđa. Na TV-u i u drugim medijima vidimo i čitamo o možda pravim, možda izmišljenim bajkama, ali ova je istinita. Nije zabilježena u medijima. Nije važno, ostala je u radosnim srcima djece, a najveća je radost i nagrada u srcu samoga darovatelja, jer smisao je ljubavi u davanju, upravo kakvo i jest milosrđe.

No, ovaj dobri milosrdni biskup nije bio sv. Nikola naših dana samo u ovoj prići, samo djeci, bio je on sv. Nikola s огромnim, kao kuća velikim srcem i prema odraslima, ali o tome u drugoj Božićnoj bajci.

Na kraju svake bajke dođe i živjeli su tako dugo i sretno, a na kraju ove jest ono što je potrebno da bismo svi živjeli dugo i sretno, a to je molimo dobrogoga Boga Oca za svoje dobročinitelje, za svoje dobrotvore, za svakoga čovjeka koji nam učini ma kakvo dobro. (Davorka Smoković)

50 ZLATNIH GODINA

Ljubica i Petar Traljić proslavili su 27. studenoga 2015. pedesetu obljetnicu braka. Mjesec studeni u njihovu je životu obilježen mnogim pretužnim događajima jer su proživjeli vukovarsku tragediju, a njihov je sin položio život na oltar Domovine. Oboje su rođeni u mjestu Nijemci, nedaleko Vinkovaca, Petar 6. prosinca 1942., a Ljubica 2. ožujka 1948. Ondje su se i vjenčali, 27. studenog 1955., u crkvi sv. Katarine.

Kako je bilo živjeti u Vukovaru prije Domovinskog rata?

Petar: Kao mladić radio sam u Petrovaradinu. Nakon vjenčanja prešao sam u Vukovar, u ugostiteljskom poduzeću Vukovar radio sam kao buregdžija, 20 godina, noću. Kasnije sam prešao u kombinat Borovo i tamo sam radio u pekarnici, i kao konobar, sve što je trebalo. Ljubica je radila u obućari. Kuću smo izgradili u Borovu Naselju. Rodila su se naša djeca, Tihomir 1967. i Tanja 1971. Vukovar je bio jako lijep grad prije rata. Nikako nismo mogli ni pomisliti da bi se nama ikada tako nešto moglo dogoditi. U Vukovaru je bilo svih nacija. Svoju smo djecu učili da ne prave razlike među ljudima prema nacionalnosti. Mirno mjesto, suživot je bio zaista odličan, sve dok Milošević nije počeo svaštva govoriti. Dvadeset pet tisuća ljudi radilo je u tvornici, skoro svi smo se barem površno poznavali. Moj je sin nakon vojske otisao raditi u policiju. Bio je u aktivnom sastavu policije 1991. Ranjen je u listopadu, a 18. studenog odveden je iz bolnice na Ovčaru gdje je ubijen. Jednom je došao kući i pitao me: „Tata, tko su to ustaše i četnici?“ Nisam mu znao odgovoriti jer mene to nikada nije zanimalo. Uvijek sam bio miroljubiv, kao i danas. Samo nisam dao na svoje i na sebe. O ustašama, partizanima i četnicima nisam nikada razmišljao. Ni danas me ne zanima takva politika.

Kako su počeli nemiri u Vukovaru, što ste Vi primjećivali?

Ljubica: Zadnjih sam godina radila u školskoj radionici. U radionici su se Srbi počeli izdvajati. Ako biste im se približili dok razgovaraju, naglo bi zašutjeli, shvatili smo kako ne žele da mi čujemo što govore. Počeli su govoriti kako su oni ugroženi. Nemiri su počeli iz Borova Sela. Pred sam početak rata poslali su svoje žene i djecu

preko Dunava u Banat i Bačku. Govorili su o svojoj ugroženosti, a od stotinu direktora samo je jedan bio Hrvat, a svi ostali Srbi. Kada su se počeli voziti autima kroz Vukovar s Miloševićevom slikom i glasno vikati kako oni žele Veliku Srbiju, polako smo počeli shvaćati što se događa. I danas mi nije jasno kako su mogli tako lagati. A pred sam rat šefovi su doveli Borovo do stечaja. Naša je ulica bila mala, zvala se Mirna ulica, bile su naizmjence hrvatska pa srpska kuća, njihove su kuće ostale čitave, a naše su porušene. Naša župa u Borovu Naselju bila je Gospe Fatimske koju su vodili fratri. Naš župnik, fra Ante, i ostali vukovarski fratri također su bili zarobljeni i završili su u logoru nakon pada Vukovara. O tome je napisana i knjiga. Crkva je, također, u potpunosti porušena, nova je crkva, obnovljena nakon rata, prelijepa. Prije rata ljudi su manje išli u crkvu. Kada su počele nevolje, ljudi su puno više počeli ići u crkvu i zbližili se. Kada smo bili prognanici u Zagrebu, svi su se pozdravljali i postojalo je poštovanje. Danas smo ponovno sve više otuđeni. Ipak je danas puno više ljudi u Vukovaru koji redovito idu u crkvu.

Pale su prve žrtve. Počeli su sve veći nemiri, ratni vihor nadvio se nad taj mirni kraj. Kako ste Vi to proživljavali?

Petar: S njihovom balvan revolucijom počeli su sve veći nemiri. Naša je policija 2. svibnja 1991. upala u zasjedu u Borovu Selu, pobili su njih 12-oricu. Gledali smo kako zapovjednika policije mrtvog voze na haubi auta prema Vukovaru. To nas je zgrozilo. Nakon toga došla je vojska, koja

će kao biti tampon-zona između Hrvata i Srba. Kada su se postavili na Orlovaču, okrenuli su sve tenkovske cijevi na nas prema Borovu Naselju i Vukovaru. Srbi su počeli stavljati barikade ispred svih sela gdje ih je bilo. Nije se više moglo u okolna srpska sela. Nakon toga i naši su počeli praviti barikade. Počeo sam ići na stražu, ali bili smo većinom goloruki. Kasnije smo dobili i nekakvo oružje. Noću smo stražarili, a ujutro sam išao na posao. Dana 1. srpnja prijavio sam se u Zbor narodne garde, noću sam i dalje stražario, a danju sam odlazio na posao. Bio sam na barikadi na Trpinjskoj cesti, preko puta Orlovače. U srpnju se sve više pucalo s Orlovače na nas. Krajem kolovoza s jednim sam mladićem, za kojeg sam kasnije čuo da je poginuo, ostao sam na stražarskom mjestu. Kada smo shvatili da smo ostali sami, išli smo do zapovjednog mjesto u kaficu Zirich, ni tamo nismo našli nikoga, krenuli smo dalje. Ukrzo smo ugledali Zirich kako plamti, a bio je pun eksploziva. Nekako smo tijekom noći došli i do naših. Ukrzo je došla i pomoći iz Vukovara, mislili smo da će oni odmah krenuti prema Vukovaru. Tada je službeno počeo rat u Vukovaru, tj. Vukovar je bio u potpunom okruženju. Ujutro sam se vratio kući, svoju sam pušku dao na čuvanje jednom mladiću koji se kod nas skrivao jer je pobegao iz JNA, iz kasarne Maršalke. Kada sam došao na posao, pale su granate na pekarnicu, tada sam jedva živu glavu izvukao. Sklonio sam se u jedan podrum. Samo što smo tamo sjeli, dolaze naši vojnici i prozovu mene i Ivana Ljubića da moramo s njima. Ponašali su se kruto s nama, kao da smo zarobljenici. Odvezli su

nas u Borovokomerc. Tamo je bilo preko tisuću ljudi. Tražili su od nas da pečemo na štednjaku kruh za tisuću ljudi. To je bilo neizvedivo. Poslao sam ih u mljeični restoran da odande donesu električne peći i limove za pecivo. Donijeli su nam i brašno, ali ono je bilo puno gelera. Trebala su nam sita da pročistimo brašno od gelera. Nisu mogli više prići do mljeičnog restorana jer su ga žestoko granatirali. Tada smo skinuli mrežu s prozora, a stolar Ivo, koji je pravio ljesove za poginule, napravio mi je sito od te mreže. Snalazili smo se. Uskoro smo ostali bez kvasca, dobivali smo neki kvasac iz silosa, gdje je bila vukovarska pekarnica, koja je već gorjela, pa se topila, ali u onim uvjetima bila nam je i ona dobra. Kada više nije bilo kvasca, ja sam izmislio produženi kvasac i tako smo ipak mogli i dalje peći ukusan kruh. Po cijele smo dane pekli kruh, nismo mogli nikuda, imali smo neku komoru gdje bismo malo odspavalici. Nije bilo ni odmora ni umora. Tu me sin znao posjetiti. Kod kuće smo se zadnji put vidjeli u srpnju. Još me je nekoliko puta posjetio u Borovokomeru kad je bilo zatišje, zadnji sam ga put video početkom listopada. On je bio uglavnom na Mitnici, gdje je i ranjen. Počeli su nas voditi na mobilizaciju u štab, ali dvaput sam vraćan peći kruh. Pokojni Blago Zadro rekao bi mi: Petar, ti idi u štab, ali tebe će opet vratiti. Blagu i njegovu obitelj poznavali smo iz crkve. Stanovali smo nedaleko od njih. Bio je to

jedan čestit, divan, druželjubiv čovjek kojeg su svi poštivali.

Prošli ste pakao logora. Kako ste preživjeli?

Petar: Zarobljen sam u Borovokomeru. Kada su došli JNA i četnici, iznosio sam ranjenike, neke prijatelje, sina jednog prijatelja i stavljao ih na kamione, neke smo morali ostaviti na cesti dok se kamion ne vrati po njih, kasnije se njima izgubio trag, a poslije su ih ekshumirali. Nas su odvezli u srpske logore. Na putu su stali kod Bogojeva, istjerali su nas iz autobusa, počeli su ljudima vezivati ruke na leđa. Jedan od četnika, ni danas ne znam tko je to bio jer je imao kapuljaču na glavi, ali on je mene poznavao, nije dopustio da meni vežu ruke na leđa, a isto tako nije dopustio ni da me tuku. Bilo je strašno kada su ljudi tukli *prangijama*, previjali su se od bola. Na ulazu u autobus, taj koji me zaštitio, pitao me znam li tko je. „Ne znam“, rekao sam mu, „skinji kapuljaču pa će vidjeti tko si.“ „E, moj majstore, puno sam ja kod tebe bureka i peciva pojeo. Ajd, sad uđi u autobus.“ Tako sam se spasio od batina sve do Srijemske Mitrovice. Odvezli su nas u Stajićevo, na poljoprivrednu farmu. Kada smo došli, tek su bili krave iselili. Stali su nekih dvjestotinjak metara od hale i napravili *špalir*, i tukli su nas kako smo prolazili. Oni koji su pali, tko zna što

je s njima. Preko 1200 nas je bilo tamo. Smjestio se tko je gdje stigao, na slamu koja je ostala od blaga, zajedno s balegom, na beton, gdje je tko stigao. Prošli smo strašne torture. Nisu nam dali da zaspemo, da malo predahnemo, tjerali su nas da ustanemo i pjevamo četničke pjesme. Nismo se usudili izaći iz *hale* radi nužde jer tko izađe, onda su ga posebno tukli. Ja sam imao sreće jer sam zamijenjen nakon mjesec dana. U *hali* je bio Srbin s istim imenom i prezimenom kojeg su srpske vlasti željele zamijeniti za četnike zarobljene u Hrvatskoj. Budući da njega nije bilo u tom trenutku u *hali*, ja sam se javio i tako sam ja zamijenjen na prvoj razmjenci u Bosanskom Šamcu. Već sam bio nepokretan, nisam mogao na noge zbog ozebljina. Kada se taj imenjak vratio u *halu*, neki su mu rekli da su ga prozvali i on je pokušao da njega zamijene, ali moji su prijatelji uvjeravali majora, koji se tamozatekao, da sam ja prava osoba koja treba biti zamijenjena i tako je i bilo.

Kako ste, nakon razmjene, pronašli suprugu i kćer?

Petar: Kad sam došao u Hrvatsku, od susjeda sam saznao da su mi žena i kćer u Gradištu kod mojih rođaka. Kada sam došao na vrata sav obrastao u bradu i prljav, kao četnik, nisu me prepoznali, moja me teta prva prepoznaла. U njihovoј su kući bili gardisti iz Bjelovara i Varaždina, koji

su ponudili pomoć, ali isti su dan došle i žene iz Bedema ljubavi koje su me odvezle kod lječnika u Županju. Nakon šest dana otišli smo u Zagreb da se javim u Glavni štab Zbora narodne garde. Morao sam dokazivati da ja nisam Srbin Petar Traljić jer je tako bilo registrirano. Otišli smo u dvoranu Martinovku, gdje su bili prognačici, tamo smo bili nekoliko dana. Kada me video Mladi Jastreb, zatražio je da me smjeste u hotel International, ali u sobi, u koju sam ja trebao biti smješten, smješteni su bili otac i majka mladića koji nam je trebao naći smještaj. Mi smo se smjestili kod moje sestrične i kod nje smo bili 6 mjeseci. U zagrebačku crkvu Mati slobode bilo nam je najdraže otići jer su tamo bili naši fratri iz Vukovara i Borova Naselja. Jako sam se teško kretao. Nakon mjesec dana zaposlio sam se u Mlinaru i oni su mi dali preporuku za posao u Puli, gdje nam je nakon šest mjeseci ponuđen stan.

Novi početak u Puli?

Petar: U kolovozu 1992. došli smo u Pulu. Stan je bio u jako lošem stanju, crni zidovi, sve puno žohara. Prvi nam se javio jedan susjed, sada prijatelj, vukovarski zet Željko Riker, koji nam je, kada je video da smo spavalni na podu, na dekama, nabavio prvi namještaj, jedan trosjed i dvije fotelje. Rešo, koje nam je sestrična poklonila, rasplao se kada smo ga uključili u struju. Teško je bilo kućenje iz početka. U željezaru sam danima dolazio i gledao pilu koja mi je bila neophodna, a nisam imao dovoljno novaca. Trgovac mi ju je poklonio kad je saznao da sam prognanik. Bio sam presretan. Prvo sam se zaposlio u Brionki. Svaki dan davali

su mi da kući ponesem kruha, kako sam bio sretan da mogu svojima kući donijeti kruha. Svaku daščicu, koju sam našao, nosio bih kući da bih je upotrijebio. Mjesecima smo gledali namještaj za spavaču sobu i kada smo konačno skupili novac, u izlogu više nije bilo sobe. To nas je jako rastužilo, ali prodavačica je izašla iz prodavaonice i pozvala nas. Ona je za nas sačuvala sobu u skladištu. Nakon nekog vremena, došao je u Brionku novi radnik kojeg sam ja učio raditi, a kada sam video da je dobio dvostruko veću plaću od mene, to me jako pogodilo. Gospoda u računovodstvu rekla mi je da sam ja došao tražiti posao, a ne plaću i da što sada hoću. Tada sam se zaposlio na Muzilu, gdje sam radio do mirovine. Kad smo tek došli, često su dolazili do našeg stana i uznemiravali nas, žečeći nas istjerati iz stana, sve dok se nisam požalio u zapovjedništvo Sjevernog Jadranu.

Ohrabrujuće propovijedi biskupa Milovana kada su bile sv. mise za branitelje i logaše?

Petar: Prvo smo vrijeme odlazili na svetu misu u Sv. Antuna jer smo mislili da tamo pripadamo, ali kada smo vidjeli da nam ne dolazi svećenik u blagoslov kuće, išli smo pitati zašto nisu kod nas došli. Tada su nam rekli da mi pripadamo župi Katedrale i od tada smo uključeni u župu kojoj pripadamo. Velečasni Armando i vlč. Vilim bili su nam prava potpora. Vlč. Armando nam je, prilikom blagoslova kuće, pričao da je i on bio hrvatski branitelj. Vlč. Vilim ima lijepu osobinu da zna saslušati kada je čovjek u potrebi, ima lijep i blag prij stupstvo prema ljudima. Jako smo voljeli slušati

propovijed našeg donedavnog kapelana vlč. Roka. Sjećamo se kako su bile lijepo i ohrabrujuće propovijedi biskupa Milovana kada su bile sv. mise za branitelje i logaše. Zahvalni smo sadašnjem župniku vlč. Ricardu Lekaju da je tako lijepo slavio sv. misu kada smo proslavili 50. obljetnicu braka.

Kada ste izašli iz Vukovara?

Ljubica: S kćeri Tanjom izašla sam na Veliku Gospu iz Vukovara i oputovala u Zagreb kod Petrove rodbine, po nagovoru moje susjede da se malo odmorimo od stalnog granatiranja, na 10-ak dana. Suprug nas je preko Bogdanovaca kroz kukuruze odvezao u Vinkovce na vlak. Ja sam se skoro vratila s njim. Na Malu Gospu željele smo se vratiti u Vukovar, ali više se nije moglo, pa smo ostale u Gradištu kod Petrove rodbine. Noću smo gledali kako bombardiraju Vinkovce, a buka nije nikada prestajala. Za sina nismo znali do 1997. Prvu skupinu najtežih ranjenika iz vukovarske bolnice uspjeli su 18. studenog izvesti iz Vukovara, a ostale su odvezli na Ovčaru i sve ih pobili. Moja sestrična Anica, kojoj je sin u dječačkoj dobio poginuo od bombe dok su se nalazili u bolnici, vidjela je Tihomira kada su ga odvodili iz bolnice. Javio joj se: „Teta Anice, ja sam Tihomir.“ Pitala ga je kamo će, nije joj znao reći. Nakon rata pričala nam je jedna medicinska sestra iz bolnice da je 18. studenog htjela ići s ranjenicima i dok je ona otišla po torbu, svi su ranjenici nestali, potrpani u autobuse i odvedeni na Ovčaru. Godinama smo išli na razmjene, očekujući da će i našeg sina razmijeniti, i svaki put razočarenje, to je bilo jako teško. Godine 1997. pozvali su nas u Zagreb radi identifikacije našeg sina. U džepu su mu našli papirić s njegovim imenom, napisan njegovim rukopisom. Radili su i DNK analizu koja je potvrđila da se radi o Tihomiru. Pokopan je u na pulskom groblju.

Treba živjeti dalje...

Otkad je postalo moguće otići u Vukovar, redovito odlazimo u posjet, no odlučili smo nastaviti živjeti u Puli. Kći se udala, živi u Štinjanu, i unuci su svakodnevno kod nas, oni su naša radost.

Supružnicima Traljić, uz iskrenu čestitku za 50. obljetnicu braka, želimo još mnogo sretnih obljetnica te da svoje umirovljeničke dane provedu u miru i dobru zdravlju. (M. B., G. K.)

Božićna misa u porečkoj prvostolnici

Porečki i pulski ordinarij mons. dr. Dražen Kutleša svečano je misno slavlje o svetkovini Božića predvodio tradicionalno u porečkoj prvostolnici. Misi je nazočilo veliko mnoštvo vjernika, kako domaćih župljana, tako i brojnih gostiju koji ove blagdane provode u Poreču. Koncelebrirali su kancelar Biskupije preč. Sergije Jelenić, vicekancelar preč. Vladimir Brizić te katedralni župnik, porečki dekan preč. Milan Zgrablić.

Uvod u Ivanovo evanđelje o Riječi, o Logosu, donosi svu teologiju, cijelu povijest spasenja, rekao je Biskup na početku homilije. Pojam logos u helenističkoj je kulturi imao neobično veliku vrijednost, bilo je ono što je svaki intelektualac morao spoznati i znati predati drugima. Čovjek koji je imao logos,

imao je sposobnost spoznati ono značajno u sebi i u svijetu oko sebe. „Što vjerujem i zašto vjerujem dva su temeljna pitanja na koja svaki čovjek treba pronaći odgovor u dubini svoje duše“, naglasio je Biskup. Ta velika tajna, Isus, došao je u malom Djeteštu, kojega svatko može spoznati, ako je dobre volje. Bog se tijekom povijesti spasenja objavljuje na razne načine, prepoznavale su to i razne kulture koje su obilježile povijest čovječanstva. Božju prisutnost nalazimo u prirodnim zakonitostima, Boga nalazimo u astronomskim realnostima matematičke predvidljivosti, no, Boga nalazimo i u sebi, naglasio je Biskup te citirao izjavu Emanuela Kanta da vjeruje u Boga radi zvijezda i moralnog poretka u duši. Bog se očituje i u povijesti čovječanstva jer, znamo, u povijesti su opstajali i ostvarili civilizaciju i napredak samo oni narodi koji su se pridržavali moralnog reda i bili vjerni Bogu. Biskup se u nastavku osvrnuo na čovjekovu realnost u svjetlu biblijskog citata „svojima

dode i njegovi ga ne primiše“. No, ti ‘njegovi’ nisu samo Židovi, Isusovi suvremenici, koji ga nisu htjeli primiti u svoju kuću. Isus dolazi na vrata svakoga od nas i pripravlja nas za velike stvari, da znamo prepoznati određeni trenutak jer svaki čovjek na ovoj Zemlji ima svoju svrhu, svoj zadatak. Prepoznajemo li mi svoje zadatke? Ili pak očekujemo da ti zadatci budu samo nešto što će nam donijeti ovozemaljsku slavu? Malo je ljudi prepoznalo svoje poslanje i postalo ono za što su bili predodređeni. Cijeli ‘pathos’ čovječanstva dolazi upravo od te činjenice, svojima dođe i njegovi ga ne primiše, a vi, jeste li primili Isusa u svoje srce ili ste zatvorili svoja vrata? Želim da svi možemo primiti Isusa u svoje srce, i tako će svima biti blagoslovљen Božić i cijeli život, zaključio je Biskup. (G. K.)

Diva svjetskog glasa, RADOJKA ŠVERKO održala božićni koncert u župnoj crkvi

UMAG U nedjelju, 27. prosinca, u umaškoj župnoj crkvi božićni koncert veoma dojmljivog repertoara održala je estradna umjetnica Radojka Šverko. Uz klavirsku pratnju prof. Vladimira Babina ova je osebujna glazbenica izvela niz veoma različitih pjesama, od klasičnih arija, preko gospel-a, engleskih božićnih evergreena, sve do, naravno, svojih uspješnica kojima je redovito osvajala nagrade na svim glazbenim festivalima kroz posljednjih nekoliko desetljeća. Glazbena je diva počastila brojne

posjetitelje, koji su ispunili župnu crkvu, nezaboravnim izvedbama, od sakralnih kompozicija, neizostavnih božićnih prepjeva do svojih najpoznatijih hitova poput "Lanterne" i "Kud plovi ovaj brod". Na kraju koncerta brojna i oduševljena publika velikim je pljeskom glazbenicu pozvalo na dupli bis. Koncert glazbene dive bio je poklon Grada Umaga sugrađanima povodom božićnih blagdana te je stoga ulaz bio slobodan.

Božićni koncert

UŽminju je, na blagdan sv. Stjepana, 26. prosinca, održan tradicionalni Božićni koncert, ove godine 24. po redu. Koncert je otvorio Mješoviti župni zbor Sv. Mihovila kolopletom tradicionalnih božićnih pjesama, pod ravnateljem Andeleta Damijanić, koja je u nastavku dirigirala i nastupom Velikog i Malog zbara Osnovne škole Vladimira Gortana. Grupa mlađih Župe sv. Mihovila svoje je glazbeno umijeće iskazala pod vodstvom Tine Galant. Posebna gošća večeri bila je Antea Hrelja koja je publiku oduševila svojim superiornim glasovnim sposobnostima izvedbom pjesme "O holy night". Koncert je zaključio župni zbor s još nekoliko božićnih pjesama, a posljednja je izvedena pjesma Žminjski turan, koju je prije više desetljeća napisala, tada učenica, Zdenka Matika, danas Batel. Pjesma je postala svojevrsna ikona dječjeg dijalektalnog izričaja ove sredine gdje se zahvaljujući aktivnosti Čakavskog sabora to izuzetno njeguje, a uglazbila ju je Andela Damijanić. (G. K.)

Koncert posvećen obitelji

PAZIN U prepunoj crkvi sv. Nikole biskupa u Pazinu, u nedjelju 27. prosinca održan je posljednji koncert u okviru Istria choral advent susreta zborova na kojem su nastupili mješoviti pjevački zbor "Roženice" iz Pazina, dječji pjevački zbor "Mali od Sv. Jurja" iz Pazina i ženski pjevački zbor "Mendule" iz Vrsara.

Koncert je prigodno u ovo blagdansko vrijeme posvećen obitelji i zajedništvu, a nastupili su pjevači svih generacija u rasponu od 5 do 85 godina. Ispunjena župna crkva oduševila je sve izvođače, a oni su zauzvrat publiци podarili prekrasne izvedbe božićnih i drugih popularnih duhovnih pjesama i njima poručili lijepo želje za blagдан i Novu godinu. Zajedničkom pjesmom svih izvođača "Radujte se, narodi!", uz vodstvo dirigentice Ines Kovačić Drndić, svečano je započet koncert nakon čega su se prvi predstavili domaćini, mješoviti pjevački zbor Roženice. Poletno i toplo izveli su božićnu pjesmu "Veselje ti navješćujem", a nakon toga, uz pratnju izvrsne korepetitorice Kristine Puh Leko, izveli su vrlo energično, točno uvježbano sa širokom paletom dinamičkih nijansi stavak "Gloria" iz Mise brevis Charlesa Gounoda. Posljednja je njihova pjesma u prvom dijelu bila nježna i melodiozna "Pacem Noel", a posebnom ugođaju doprinijela je Emina Švilar, članica zbora, koja je ovom prigodom zasvirala flautu. Dječji pjevački zbor "Mali od Sv. Jurja" oduševio je brojnu publiku svojim iskrenim nastupom, uvježbanom, skladnom i zanimljivom koreografijom, ali i odličnom intonacijom u izvedbi pjesama

"Odlučio sam slijediti Isusa", "Ja uzdižem Isusa" i "Božić je, judi". Voditeljima zpora Vesni Drndić i Danielu Bogešiću slušatelji su, oduševljeni izvedbom, podarili topao pljesak, ali i kao znak zahvalnosti što njeđuju i uče djecu pravim vrijednostima.

Ženski pjevački zbor "Mendule", pod umjetničkim vodstvom dirigenta Toma Njegovana, ugodno je nastavio koncert nježnim raspjevanim glasovima. Izvele su svečano i točno "Pristupite, vjerni", vrlo lijepo dinamički "In notte placida" u kojoj su pjevale na talijanskem i hrvatskom jeziku, zatim "Alla nanita nanna" te za kraj zahtjevnu "Carol of the bells" u kojoj su se posebno istaknuli složni glasovi u dijonici alta koji su vodili glavnu melodiju. Koncert su zaključili pjevači mješovitog pjevačkog zpora "Roženice" koji su sigurno i uvjerljivo najprije izveli srednjovjekovnu pjesmu "Gaudete", a zatim modernije note, uz pratnju Kristine Puh Leko na klaviru u pjesmama "Bijeli Božić", Zdenka Runjića, i Cohenovoj Halleluju u kojoj je briljirala solistica Nika Katerina Zidarić. Publiku je uz pljesak digla na noge afrička ritmična i vesela duhovna pjesma "Syahamba" kojoj su Roženice za ovu prigodu dodijelile i hrvatski tekst u obliku čestitke i tako publici na poseban način poželjele sretan Božić i Novu godinu. Predsjednik zpora Roženice Milan Galant na samom je kraju koncerta posebno zahvalio dirigentici Ines Kovačić Drndić na predanu radu sa zborom koji je, uz njeno vodstvo, ove godine održao čak 28 koncerata i na svima ostvario izvanredan uspjeh. Galant je iskoristio priliku da na koncertu koji je posvećen obitelji zahvali svim članovima obitelji pjevača jer bez njihova razumijevanja za izbivanje u vrijeme

proba i koncerata, uspjeh ne bi bio ovako dobar. Galant je zahvalio mjesnom župniku Mladenu Matiki i u znak zahvalnosti predao mu na dar prikladnu knjigu.

Taj sat ugodne zborske glazbe zaključen je jednom od najizvođenijih i najljepših božićnih pjesama "Tiha noć", Franza Grubera. Svi pjevači zajedno izveli su originalan tekst na njemačkom jeziku, a zatim svima znanu kiticu na hrvatskom jeziku dok je kiticu na talijanskom otpjevala Tina Galant, članica zpora Roženice. (prerađeni tekst s webnih stranica Zbora Roženice)

Priredila i fotografirala: Valerija Dešković Mirošav.

Predstavljena knjiga "Riječka Crkva u razdoblju fašizma"

Knjiga "Riječka Crkva u razdoblju fašizma. Nastanak biskupije i prvi talijanski upravitelji." nastala je temeljem doktorske disertacije dr. sc. Marka Medveda koja je obranjena na Fakultetu crkvene povijesti i crkvenih kulturnih dobara Papinskog sveučilišta Gregoriana u Rimu 2007. godine. Predstavljanje je održano u četvrtak, 13. siječnja u Dvorani "Tone Peruško" na pulskom Sveučilištu Jurja Dobrile.

PULA O knjizi su govorili ravnatelj Državnog arhiva u Pazinu dr. sc. Elvis Orbanić, recenzent djela mons. dr. sc. Franjo Velčić te sam autor. Predstavljanju su uz studente pulskog sveučilišta nazočili: mons. Ivan Milovan, biskup u miru, predstavnik Sveučilišnih vlasti dekanica Filozofskog fakulteta dr. sc. Klara Buršić Matijašić, predsjednik Čakavskog sabora prof. dr. sc. Robert Matijašić i predsjednik Istarskog povjesnog društva dr. sc. Maurizio Levak. Uz KS i Riječku nadbiskupiju nakladnik je ove knjige i DAPA.

Dr. Orbanić je u svom izlaganju pojasnio razloge uključenja istarskog arhiva u

taj izdavački program: crkvena je povijest riječkog kraja vremenski doista dugim, a poradi politike kroz vrijeme oslabljenim nitima povezana uz Istru. Prva organizirana crkvena vlast u ovome kraju razvijala se u stoljećima djelovala iz smjera Pule gdje je sve do 1787. godine bilo sjedište biskupa ordinarija kada će te niti slijedom jozefinističke politike zadiranja u crkvena pitanja puknuti. Nadalje, valja mi spomenuti da smo prošle godine proslavili i 300tu obljetnicu krunjenja slike Gospe Trsatske koju je obavio, ne, kako bi bilo za očekivati, pulski biskup, već pićanski biskup porijeklom riječanin Marotti. Osobito držim važnim napomenuti da su prva dva biskupa Riječke biskupije o kojima je najviše napisano u knjizi što ju danas predstavljamo bili svećenici iz Istre, imenom Isidoro Sain iz Novigrada i Antonio Santin iz Rovinja, kasnije i tršćansko-koparski biskup te će i u potonjoj ulozi duhovno-administrativno upravljati velikim dijelom Istre. Kad je riječ o samoj knjizi, dr. Medved nas u predgovoru upoznaje s rukopisnim zagлавnim kamenom ove publikacije što je zapravo doktorska disertacija obranjena na Fakultetu crkvene povijesti i crkvenih kulturnih dobara Papinskog sveučilišta

Gregoriana u Rimu 2007. godine. Slijedi potom uvodna riječ u kojoj progovara o predmetu bavljenja, a to je crkvena povijest Rijeke u razdoblju između dva svjetska rata u tadašnjim granicama grada. U nastavku knjiga je podijeljena na uvodno i još četiri poglavlja, pojasnio je Orbanić. Kao arhivist s ponosom ističem činjenicu autorove konzultacije niza arhivskih fondova. Počev od Nadbiskupijskog arhiva u Rijeci, arhiva nekolicine riječkih župa i crkvenih ustanova, Državnog arhiva u Rijeci, Arhiva Zbornog kaptola u Čedadu, Biskupskog arhiva u Senju, Biskupskog arhiva u Acqui, Biskupijskog arhiva u Padovi pa do Nadbiskupijskog arhiva u Pisi. Tu je i osam naslova službenih i mjesnih te specijaliziranih glasila osobito biskupijski vjesnik Riječke biskupije „Bollettino del clero“ i riječki dnevnik „La Vedetta d'Italia“ koju autor detaljno iščitava kroz punih dvadeset godina njezina objavljivanja.

Knjiga dr. Medveda, koliko mi poznato, je jedina objavljena monografsko-historiografska obrada crkvenog života u razdoblju između dva svjetska rata na području Hrvatske. Za primjerice, područje Porečke i Pulsko biskupije, još je 1973. godine obranjena disertacija koja je obuhvatila

vremenski spomenuto razdoblje, ali još nije objavljena. Upravo je zato ovaj prvičenac još značajniji, zaključio je dr. Orbanić.

Uvodno poglavje donosi pogled u riječku crkvenu povijest na pregledno ispunjenih 40 stranica. U prvom se poglavljaju autor bavi crkvenom situacijom u Rijeci u zadnjim danima Austro-Ugarske Monarhije, pri čemu donosi i opis položaja grada tijekom talijanske uprave. Drugo poglavje raščlanjuje život Crkve u Rijeci u prvim godinama nakon rata (od 1919. do 1922.). To su godine okupacije Gabrielea D'Annunzija, odvajanja od crkvene vlasti senjsko-modruškog biskupa kojemu Rijeka do tada pripada te uspostava apostolske administrature 1920. Treće poglavje bavi se samom uspostavom Riječke biskupije i djelovanjem prvog biskupa Isidora Saina (1922.-1932.). Godine 1933. Rijeka dobiva drugog biskupa Antonija Santina koji vodi ovu mjesnu crkvu do 1938., dakle kroz pet godina, kada biva premješten u Trst. Dr. Medved analizira njegov doprinos izgradnji mlade biskupije u završnom četvrtom poglavju. Svako od navedena četiri poglavja ima zaključak, a na koncu knjige nalazi se opširna Zaključna riječ s generalnom refleksijom o obuhvaćenoj problematiki u kojoj se donose posljedično učinjenoj račlambi nova viđenja o tome razdoblju crkvene povijesti. Popis citirane litarature broji 417 naslova, a bilježaka ima 2271.

Recenzent, dr. Velčić je u svome obraćanju podrobnije pojasnio povijesne i političke prilike u kojima se nalazila Rijeka, a napose Riječka Crkva u razdoblju izme-

đu dva rata. On je posebno istaknuo lik biskupa Santina, te mnogima nepoznata, njegova nastojanja obrane Hrvata od odnarodivanja, od prisilne talijanizacije, a što je dr. Medved pronašao kao podatak u biskupovoj korespondenciji.

Autor, dr. Medved, je istaknuo da knjiga nastoji prikazati jedan period crkvene i svjetovne povijesti Rijeke, uspostavu biskupije i proučava prve biskupe talijane koji su bili posve nepoznati. U širim okvirima nastojao je rasvjetliti jedno delikatno razdoblje pokušavajući integrirati izvore iz raznih zemalja, sa raznih jezika, nastojeći depolitizirati tu temu, koristeći crkvene arhivalije iz Hrvatske, Italije, Slovenije ali i materijale iz svjetovnih arhiva. Napomenuo je da je ta tema od strane historografa često korištena selektivno, često se i instrumentalizirala. Nerijetko su i crkveni povjesničari zazirali od te teme bojeći se da bi mogla našteti ugledu Crkve u specifičnim društveno-političkim okolnostima koje su do nestanka bivše države vladale na ovim prostorima. Autor je istaknuo i da je nastojao jednostavno događaje i osobe kontekstualizirati, i povjesno i u kontekstu razvoja teologije, te objektivno prosuditi upravitelje te mjesne Crkve u tom razdoblju. Na kraju je autor uručio primjerak knjige mons. Ivanu Milovanu i dekanici Klari Buršić Matijašić.

O autoru

Marko Medved rođen je u Rijeci sredinom 70ih godina te spada u niz povjesnika mlađe generacije. Nakon završenog

filozofsko-teološkog studija na Teologiji u Rijeci 2002. godine, pohađa poslijediplomski studij crkvene povijesti na Papinskom sveučilištu Gregoriana u Rimu. Ondje postiže magisterij, a na istom fakultetu u prosincu 2007. obranio je doktorsku tezu pod mentorstvom prof. dr. Mareka Inglota SI pod naslovom *La Chiesa cattolica a Fiume (1920-1938): amministratori apostolici e vescovi di una diocesi plurinazionale in epoca fascista*. Docent je na katedri crkvene povijesti Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – Teologiji u Rijeci, (*Povijest Crkve u Hrvata, Metodologiju znanstvenog rada, više izbornih kolegija i seminara* dakako iz crkvene povijesti). Predavao je nacionalnu crkvenu povijest i na KBF-u u Zagrebu. Od 2013. godine je glavni i odgovorni urednik Riječkog teološkog časopisa, arhivar je Riječke nadbiskupije, član tajništva Nadbiskupijskog pastoralnog vijeća. Uredio je i objavio zbornik radova Drag, vjeran i revan pastir. Život i djelo nadbiskupa Antona Tamaruta. Nedavno je objavio i knjigu *Povijest Župe svetoga Mateja Viškovo*. Autor je brojnih znanstvenih članaka u domaćim i inozemnim znanstvenim časopisima, crkvene i svjetovne povijesti (*Croatica Christiana Periodica, Časopis za suvremenu povijest, ali i stranih časopisa* poput *Benedictina, Studi storici, Revue d'histoire ecclésiastique*) čime se pozicionirao na pijedestal uglednijih crkvenih povjesničara Hrvatske s međunarodnom potvrdom. (G.K.)

Koledvanje u Istri

Koledanje (koledvanje), narodni običaj između Božića i Sv. triju kraljeva, osobito u tjednu nakon Nove godine, poznat je u većem dijelu Istre. Pod imenom koleda poznat je u mnogim slavenskim narodima (naziv je vjerojatno lat. podrijetla). Srođan je sličnim običajima proisteklima iz antičkih, rimskih sjećanjskih kalendi, tj. skupini običaja kojima se obilježavala Nova godina.

U njemu se isprepliću elementi starijih poganskih rituala koji štite od zlih sila i osiguravaju plodnost i zdravlje, srednjovjekovni crkveni obredi te oni iz doba protoreformacije. Sjeverna Italija poznaje slične ophode, koji su se za vladavine Venecije proširili Istrom, no oni istodobno pokazuju i određen stupanj srodnosti s ophodima zvjezdara, poznatima iz njemačkoga gornog područja. U Hrvatskoj je koleda najbolje očuvana u jadranskom području.

Najčešći ophodi u Istri bili su na dan sv. Stjepana, osobito u noći uoči Triju kra-

ljeva, kada bi skupina muškaraca obilazila mjesto, posjećujući svaku kuću i pjevajući prigodne koledve, kojima se pozdravljalo ukućane i kućanstvu zazivala sreća i blagostanje. Zauzvrat, ti su se čestitari (kolejani, kolijani, koležani, koledvari, koledvači) častili vinom i hranom, što bi ih potom blagovali na zajedničkoj večeri. Skupina se sastojala od muškaraca u parnom broju (8, 10 ili više), koji su naizmjence pjevali različite koledarske pjesme. U povorci kolejana pojedinci su nosili košaru za skupljene priloge. Skupina je u mnogim krajevima uključivala i tri lika odjevena u odjeću jarkih boja, a predstavljali su Tri kralja: Gašpara, Melkiora i Baltazara, dok je jedan muškarac nosio zvijezdu, iznutra osvijetljenu. U dijelovima Istre gdje se govoriti talijanskim jezikom poznavali su ih pod nazivom I Tre Re; bili su praćeni mussima, koji su skupljali vino i hranu. Pjevali su pjesme vrlo slične onima u ve-

likom dijelu sjeverne Italije (Furlaniji, Julijskoj Veneciji, Lombardiji), naprimjer: *Noi siamo i Tre Re/Venuti dall'oriente/Per adorar Gesù*). Koledvanje se u mnogim krajevima Istre tijekom vremena svelo na ophod djece, što se djelomice preklapalo s običajem *dobre ruke*, tj. *bonaman* (koji je postojao samostalno ili usporedno s ophodima kolejana) kada su se darivala djeca koja su kao čestitari Nove godine obilazila mjesto. Do I. svjetskog rata, a ponegdje i do II. svjetskog rata, koledvanje se održalo osobito u središnjem i sjevernom dijelu Istre. U novije se doba nastojalo oživjeti u selima Brest Kraljevski (blizu Lupoglava) te Gologorici, a osobito uspješno u Kaldiru. Skupina kaldirske kolejane sudjelovala je na Smotri folklora u Zagrebu 2001. (priredio N. Šuran)

Božićni koncert Caritasa

Upetak, 18. prosinca, u sportskoj dvorani Pazinskog Kolegija održan je Humanitarni božićni koncert Caritasa Porečke i Pulske biskupije. Kao i svake godine koncert je bio posebno posvećen jednoj značajnoj ličnosti iz povijesti biskupije, ove godine mons. Boži Milanoviću. Stoga je naslov bio „Istra mons. Boži Milanović“, povodom 125. obljetnice njegova rođenja (1890.-2015.), 35. obljetnice smrti (1980.-2015.) te 70. obljetnice izdavanja njegove Prve čitanke za hrvatske osnovne škole u Istri. Nastupili su Folklorno društvo Pazin, te Klupa Sveti Juraj i Orkestar HRM.

Prihod je bio namijenjen jednoj osmoročlanoj obitelji koja je zbog ovrhe banke ostala bez svog doma.

Koncert je započeo državnom himnom „Lijepa naša“ u izvedbi Klape Sveti Juraj. Na poziv voditeljice Paole Baričević okupljenima se je obratio ravnatelj dijecezanskog Caritasa Željko Zec. On se kratko osvrnuo na činjenicu da je ove godine koncert posvećen mons. Boži Milanoviću, te naglasio da se time htjelo ‘podsetiti javnost na njegov rad, požrtvovnost iasluge u povijesti ove biskupije te potaknuti nas na naslijedovanje njegovog primjera’. Preč. Zec je naglasio zahvalnost članovima župnih Caritasa, koji, kako je rekao, nose prvi teret na terenu u svim akcijama. Spomenuo je i ostale projekte u kojima je angažiran dijecezanski Caritas. Članovi folklornog društva Pazin

otplesali su tradicijske plesove Settepassi, i daleko najpoznatiji balun središnje Istre.

O mons. Boži Milanoviću prigodno izlaganje napisao je preč. Mladen Juvenal Milohanić, predsjednik Istarskog književnog društva “Juraj Dobrila”, Umaško-oprtaljski dekan, ovogodišnji zlatomisnik, jedan od ponajboljih poznavatelja značajnih povijesnih ličnosti na ovim prostorima. Zbog nemogućnosti dolaska preč. Milohanića tekst je pročitao Željko Mrak. Božo Milanović bio je istinski intelektualac koji je zahvaljujući bistroumnosti i znanju u društvenom životu i danom momentu znao pokazati i izabrati pravi put i način na dugovremenoj stazi te postići svoj zacrtani cilj za opće dobro naroda i zajednice, istaknuto je. Mons. Božo Milanović je i danas inspiracija za kršćanske intelektualce. Znanje i vjera daju spoj da djeluje revolucionarno na temelju evanđelja koje traži konkretno rješenje ili praksu. U nastavku izlaganja posebno su naglašene njegova humanost, hrabrost i diplomatske sposobnosti. Citirane su i neke od njegovi najpoznatijih izjava: „Politički režimi prolaze a narod ostaje“, „S protivnikom, ako nije moguće rješenje, traži kompromis“, „Za opće dobro treba stupiti u dijalog pa makar i sa političkim neprijateljem.“ U nastavku je voditeljica pročitala kraću curriculum Orkestra HRM i Klape Sveti Juraj, nagla-

skom na njihovu diskografiju i značajnije nastupe, te ih predstavila poimence.

Glavni gosti večeri svoj su nastup započeli istarskom himnom „Krasna zemljo“. Uslijedile su njihove novije uspješnice „Zemljo moja“, „Suza u tuđini“, „Ja ne mogu drugo...“, a nastavili su s poznatim hitovima „Croatio iz duše te ljubim“, „Gđe si majko“, i „Vilo moja“. Kod izvedbe pjesama „Zora bila“ i „Ružo crvena“ cijela publika je im je bila prateći vokal, što je voditelj s pohvalom i primijetio. Nastup su završili s tri crkvene pjesme, kolandom „Dobra večer Bog da“, te „U se vrime godišta“ i „Narodi nam se“.

U narednim trenutcima je objavljeno da je od prodaje ulaznica za pomoć obitelji Milovan koja je ostala bez svog doma sakupljeno tridesetak tisuća kuna. Okupljenima se je tada obratio biskup Kutleša koji je, in tema s Godinom milosrđa, naglasio kako je izraz milosrdne ljubavi ‘supatiti’, razumjeti drugog i pomoći na konkretan način. Biskup je zahvalio svima koji su sudjelovali u toj humanitarnoj akciji i svečano je uručio ocu obitelji Milovan, Pavlu, ključ njihove kuće. Biskupija je, naime, već prethodno otkupila kuću od ovršitelja, plativši je, nakon pregovora, pedeset tisuća eura, i tako toj obitelji vratila dom. Time se htjelo pokazati kako milosrdna ljubav nadasve treba biti djelotvorna i pomoći potrebitome na konkretan način. No, htjelo se i svrnuti po-

zornost javnosti na bešćutnost bankarskih struktura i apsolutnu nezaštićenost socijalno ugroženih članova društva od strane državnog i aparata. Nakon situacije gdje je banka pokrenula ovrhu na jedinu nekretninu obitelji sa sedmoro malodobne djece i trudnom ženom koja će uskoro roditi, zainte je potrebno svrnuti pozornost svekolike javnosti na zakonodavstvo koje tako nešto nije pravnim putem onemogućilo. Pavao Milovan je u svojoj zahvali istaknuo kako se Gospodin proslavio u njihovoj situaciji. Zahvalio je biskupiji koja je samoinicijativno pokrenula taj projekt, a napose je zahvalu uputio bl. Miroslavu Bulešiću čiji je zagovor molio u svojim brigama. Obitelj Milovan živi u selu Čabrunići, gdje je rođen i naš Blaženik. Obitelj Milovan je tri mjeseca bila izvan svoga doma, no sada će im, povratkom ovo zasigurno biti jedan od Božića koji će pamtiti kao najradosniji. Realizaciju koncerta potpomogli su brojni sponzori, pravni subjekti sa šireg istarskog područja.

O izvođačima:

Folklorno društvo Pazin je udruženje koja djeluje šezdesetak godina, broji 90 članova svih dobnih uzrasta, te djeluje u više sekcija: plesačke, pjevačke i sviračke. Osim istarskih narodnih običaja, plesova, pjesme i svirke, Društvo na svom repertoaru ima i Splitske, Šibenske i Dubrovačke plesove, plesove Hrvatskog Zagorja, te završno kolo iz opere „Ero s onoga svijeta“. Godišnje

nastupaju i do 60-tak puta, predstavljajući Grad Pazin na istarskom poluotoku ali i izvan istarske županije, na raznim manifestacijama, događajima i smotrama folkora.

Orkestar Hrvatske ratne mornarice osnovan je 1991. godine u Splitu i baštinik je stoljetne tradicije puhačkih orkestara na širem dalmatinskom području. Utemeljen u danima Domovinskog rata, kako bi u skladu s okolnostima pridonio identitetu i profiliranju svih pozitivnih i humanih težnji, izrastao je u istaknutog promicatelja kulturnog života sredine u kojoj je ponikao. Od 2008. godine Orkestar HRM djeluje u sastavu Orkestra OSRH. Iako su na repertoaru različiti glazbeni žanrovi, Orkestar je najčvršće vezan uz hrvatsku glazbenu baštinu, poglavito onu dalmatinske provenijencije. Stotine ostvarenih koncerata i ne manje drugih izvedaba svjedoče o reputaciji ansambla i daju čvrsta jamstva i nedvojbeno povjerenje u budućnost ovog elitnog glazbenog tijela. Zapovjednik Orkestra HRM je satnik Davor Ložić, a dirigent mo. Tonči Ćićerić.

Klapa Hrvatske ratne mornarice "Sveti Juraj" osnovana je 12. siječnja 2001. godine u Raketnoj bazi HRM-a u Žrnovnici na inicijativu monsinjora Josipa Šantića generalnog vikara Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj i nekolicine časnika i dočasnika zaljubljenika klapske pjesme, a s ciljem predstavljanja Oružanih snaga RH na međunarodnom susretu vojski svijeta u Lourdesu.

Klapa danas djeluje u sklopu Orkestra oružanih snaga Republike Hrvatske i prevenstveno je obilježava koncertna aktivnost i angažiranost na brojnim protokolarnim zadaćama MORH-a, državnih institucija Republike Hrvatske, kulturnih manifestacija, Katoličke crkve u Hrvata, braniteljskih udruga itd.

Dobitnik je brojnih priznanja i nagrada državnih i crkvenih institucija, udrugova proizašlih iz domovinskog rata i drugih. (www.biskupija-porecko-pulska.hr)

Mandatar iz dijaspora - dajmo stručnjaku šansu

Hoće li konačno hrvatska Vlada iskoristiti veliku moć i znanje naše dijaspore? Jesmo li dotakli dno kao kad smo bili u ratu pa je dijaspora bila veliki spas i pomoći za osamostaljenje?

Iako nepoželjni, poznato je u javnosti, ali ne dovoljno, da Hrvati iz dijaspore godišnje pošalju u domovinu 1,1 milijardu eura (hrvatska ne daje podatke tog priljeva-nažalost) i da bi Hrvatska gotovo preko noći mogla postati zemљa blagostanja. S tim ciljem su se naši političari davno trebali iskreno okrenuti iseljeništvu. Trebalo je mnoge ugledne Hrvate, znanstvenike i biznismene motivirati na povratak i ulaganje njihova kapitala u Hrvatsku. Možda danas ne bismo bili u ovom "tunelu" beznađa. Nažalost, zbog poznate zamršene i dugotrajne birokracije, raznih namještajki, nečasnih ponuda pa i zavisti, bogati poduzetnici iz hrvatskog iseljeništva bili su sprječeni da svoj kapital investiraju u svojoj domovini. Državni stav svjesnog odbijanja suradnje s dijasporom sigurno je doprinio uvelike razvojnoj stagnaciji naše zemlje. Ipak, nedavno sam negdje pročitala: "Ako Hrvatska može bez dijaspore - dijaspora ne može bez nje". I dogodilo se čudo: izabran je mandatar iz dijaspore!

I odmah su stigle podrške: *Biznismen I iz dijaspore vjeruju Oreškoviću: 'Spreman sam odmah uložiti 10 milijuna eura u hotele u Splitu, Zagrebu i Osijeku'.*

I kritike: *ne zna hrvatski, nije političar, ne poznaje Hrvatsku.....*

Provedene su brojne ankete među iseljeništvom, koje izbor Oreškovića ocjenjuju kao veliku prekretnicu na hrvatskoj političkoj sceni. On je stručni i neovisni mandatar koji može potaknuti brži razvoj hrvatskog gospodarstva i provesti neophodne reforme koje bi omogućile Hrvatskoj da brže izade iz krize. On je uspješni menadžer sa svjetskim iskustvom, dolazi iz redova hrvatskog iseljeništva, koji će znati prepoznati probleme sa kojima se susreću biznismeni iz iseljeništva prilikom ulaganja u hrvatsko gospodarstvo. Za taj korak od

njega se očekuje da u kratkom roku izmjeni neučinkovitu hrvatsku birokraciju zaposlenu u državnim službama i javnim poduzećima. Upravo se ta birokracija, uz korupciju i krađu pokazala kao najveća kočnica razvoja hrvatskog gospodarstva i društva u cijelini. Investitori nemaju vremena za čekanje. Zna se da oni svoj kapital vrlo lako ulože u drugim zemljama. Naši su biznismeni ipak, emocionalno vezani uz Hrvatsku, ali su prošlih godina bili puno puta razočarani hrvatskom politikom. Stoga smatraju kako nova Oreškovićeva vlada mora biti brza i učinkovita ako želi pridobiti simpatije inozemnih ulagača, a posebno onih iz hrvatske dijaspore.

Vice Batarello povratnik iz Australije o povratniku iz Kanade: *'Hrvat iz dijaspore je mandatar, ovo mi je najradosniji događaj od pobjede u Oluji!'* (www.dnevno.hr) Komentar je to i gotovo usklik jednog (a možda i mnogih Hrvata) uspješnog i angažiranog Hrvata povratnika iz Australije Vice Batarela koji sada živi u Zagrebu. Kao da je vrlo dugo čekao na taj dan još jednog „oslobađanja“ Hrvatske ili spajanja razdvojene domovinske i iseljene Hrvatske. Vincent J. Batarello potomak je naših iseljenika, rođen u Australiji 1969. godine, vršnjak novog mandatara koji dolazi iz Kanade. U Hrvatskoj poznatiji kao Vice Batarello bogato je nanizao razne svoje aktivnosti, angažmane za bolji, pravedniji i humaniji svijet. Diplomirao je i magistrirao na sveučilištu "MacquarieUniversity" u Sydneyu, i devedesete, kad su neki Hrvati bježali u sigurniji svijet – on se preselio u Hrvatsku. O njegovom radu ima puno informacija. Doktor znanosti, a doktorska tema mu je bila – "Tipovi dijaspore – poslijeratno hrvatsko iseljeništvo i njihovi potomci u Sydneyu".

Od brojnih reakcija na izbor mandatara za hrvatsku vladu zanimljivo je čuti i njegovo mišljenje. Iako je sada malo „skoknuo“ do Australije, jer to našim iseljenicima nije teško, iznio je svoju radost izborom mandatara iz dijaspore: „Nakon 25 godina ovo je stvarno povezivanje domovine i dijaspore, i to na najbolji mogući način! Naši očevi

i majke su sa suzama odlazili u dijasporu radi komunističkog režima, a mi kao školovani ljudi iz te dijaspore se danas vraćamo i krug se zatvara, pomažemo Hrvatskoj na najbolji mogući način! Tihomir Orešković je vrhunski manager, to što je on napravio je nevjerojatno, priznat je na globalnoj razini, i sad taj čovjek dolazi služiti svojoj domovini. Njemu nitko ovdje ne može ništa ponuditi. On nije korumpiran i potkuljiv. On dolazi s plaće koja je sigurno bar deset puta veća od one koju će ovdje primati kao premijer, dakle on to ne radi zbog novca, radi materijalnog probitka. On dolazi s vizijom za bolju Hrvatsku!“ Na primjedbe da ne dolazi iz Hrvatske i da ne zna dovoljno hrvatski jezik Vice Batarello smatra potpuno nevažnim: „ Mislite da Orešković ne zna što je politika u Hrvatskoj? On je vodio korporaciju koja je vodena stručno i učinkovito, a ne onako kako se vode hrvatske kompanije! A kao tipičan dijasporac, ima veliku ljubav prema domovini. To je puno važnije. Neki kažu da ne govori dobro hrvatski. No to i nije bitno, popio sam danas piće s američkom veleposlanicom, isto uči hrvatski, naučit će on vrlo brzo hrvatski. To što ne govori hrvatski znači da niti ne razmišlja na tipičan hrvatski način, na način neuspjeha. Mi iz dijaspore dolazimo iz uspješnih zemalja, gdje se cijeni rad, disciplina, znanje, kompetencija. Svi mi koji smo došli izvana smo naučili hrvatski, ali i dalje drukčije razmišljamo. On će dobrano uvesti tržišno gospodarstvo, kapitalizam koji je tako potreban da se hrvatska pokrene. Dajmo čovjeku šansu! Nekompetentni u Hrvatskoj se i te kako boje izvrsnog i uspješnog čovjeka, socijalizam je promovirao mediokrititet. Hajmo staviti visoke zahtjeve pred sebe da budemo uspješna država! Orešković vrlo uspješan talentiran čovjek. Orešković je upravljao finansijama kompanije koja vrti više novca od hrvatskog proračuna, on će taj učinkovit sustav uvesti u vladu. On je "Goaloriented", usmjeren na postizanje ciljeva! Ovo mi je najradosniji događaj od pobjede u Oluji, rekao je Batarello. (Ana Bedrina)

Pogrešan ulog a velika očekivanja

Više od dva mjeseca trajalo je poslijerjezorno dogovaranje oko oblikovanja saborske većine, odabiruće osobe mandatara i formiranja nove hrvatske vlade. Takvo je stanje uzrokovano zapetljanim izbornim rezultatom, kojim se nije uspjelo dobiti «čistu» političku situaciju koja bi jasno pokazala tko je izborni dobitnik, a tko izborni gubitnik. Iako se u hrvatskom društvu, po svim pokazateljima i po iskazanom nezadovoljstvu gledaju mnogih neriješenih i nadošlih problema tijekom vladavine lijeve Kukuriku koalicije, očekivala jasna promjena tog neuspješnog političkog smjera, to se u konačnici nije uspjelo postići. Glasujući za male stranke, nezavisne ili lokalne opcije, birači su zapravo «zakomplikirali» političko rješenje oko stabilizacije političkih odnosa i oko oblikovanja jake hrvatske vlade sposobljene za provedbu potrebnih reformi. Može se reći kako je, ovom prilikom, «narod» zapravo takvim svojim izborom otežao provedbu uspješnih promjena i otvorio prostor za političku korupciju, za trgovanje mandatima i foteljama, za političke ucjene i za parcijalne interese odjednom «važnih» političkih i drugih grupica i pojedinaca. Dakle, dogodilo se ono protiv čega stalno, i uglavnom s pravom, narod prosvjeduje i gunda.

Istarska politika i «političari» u obrani Milanovićeve koalicije (i sebe)

Još je nešto, posve neobično, iskočilo u prvi plan. U tu su se posljeizborni političku trgovinu, naime, uključili kao «veoma važni» akteri i različite političke opcije i neki pojedinci, koji zapravo u realnom političkom, pa i društvenom, životu Hrvatske ne znače, niti predstavljaju, ništa ili veoma malo. To se lako dalo prepoznati iz praćenja tog hrvatskog posljeizbornog procesa, neki će reći i cirkusa, i likova koji su se pojavljivali u medijima s tim u svezi. Ovdje ćemo, međutim, analizirati pojavnost istarskih političara na toj sceni i njihov doprinos u procesu formiranja hrvatske vlasti. Dakle, u tim smo političkim pregovorima i nadmudrivanjima, od Pantovčaka do Sabora, od stranačkih prostorija do hotelskih salona, imali prilike vidjeti, gledati i slušati, i to iz dana u dan, izrazito velik broj «istarskih političara». Ispalo je, odjednom, da su Istrani jako važne i prevažne «face». Pa nijedan hrvatski kraj nije imao toliko «važnih» aduta za pregovaračkim stolom i stolovima na kojima se «krojila» hrvatska

politička perspektiva. Tu se, u političkom spašavanju i obrani Milanovića, u sklopu lijeve koalicije, našlo čak troje istrijanca, stranačkih predsjednika (B. Miletic, S. Hrelja, N. Tirelli), kao i jedan Talijan iz Istre (F. Radin). Na strani *Mosta* se, u raznim pregovaračkim funkcijama, pojavilo čak petero pregovarača iz Istre, dok se i u *Domoljubnom* timu našlo njih dvoje. To je ono što je pouzdano, i poimenično, znam, a vjerujem da ih je bilo još i više.

Ali nije to sve. Istra je imala, po medijskom nagađanju, ali i po drugim potvrdoma, čak dvojicu potencijalnih premijersko-mandatarskih kandidata. Jednog za lijevu i jednog za desnu opciju.

Zamislite kako to sjajno izgleda, iz svehrvatske perspektive, da hrvatska Istra daje tako veleban personalni i politički doprinos hrvatskoj politici u njenoj političkoj stabilizaciji i gospodarskom uzletu. Je li to realnost, utopija ili vic?

Političko mešetarenje

Valjda smo svjesni da je to izvan svake političke realnosti. Koji doprinos može u pozitivnom smislu dati ovakva istarska politika, i njezini akteri, u stabiliziranju hrvatske politike i u integraciji hrvatskog društva? Apsolutno nikakvu. Svaki je «istarski» izborni rezultat, desetljećima, protivan hrvatskom većinskom opredjeljenju. Od parlamentarnih izbora, do izbora za europski parlament, za predsjednicu države, kod referendumu o braku, itd. Zato je to igra «s figom u džepu», do razine političkog neukusa, puna prijetornosti, neiskrenosti, nelojalnosti i mešetarenja, i to od aktera veoma skromnih radnih, intelektualnih i moralnih kapaciteta. Kako mogu ti i takvi likovi figurirati kao važni akteri hrvatske politike kad su ili nositelji jednoumne, nedržavotvorne, nedemokratske i korumpirane lokalne vlasti i politike u Istri ili su društveni i politički mutavci i autisti u istarskom društvenom, političkom i javnom prostoru (kao zastupnici, sveučilišni profesori, birokrati ili građani) na kojemu uporno, i bez većeg otpora, bivaju ugrađivani politički i društveni sadržaji i politike posve antihrvatskog smjera?

Upitajmo se kakav pozitivan doprinos hrvatskoj politici mogu dati političke opcije, i njihove elite, koje su istrijanskog autonomaškog usmjerenja i prijete njegovim ostvarenjem «i drugim sredstvima». Ili, kad su ti isti protivni hrvatskoj regionalnoj i društvenoj integraciji, pa mogu favorizirati prekograničnu suradnju (s Italijom, Vojvo-

dinom, Slovenijom), ali odbijaju regionalizaciju s riječko-primorskim prostorom, osim u slučaju kad im taj prostor (PGS) donosi jedan mandat, kao na zadnjim izborima.

Politika koja je u stanju izjaviti, i društvena kultura koja to glasovima honorira, kako «ne mogu iz ideoloških i svjetonazorskih razloga» podupirati većinsku parlamentarnu Domoljubnu koaliciju, ne može nikada doprinijeti društvenoj integraciji već samo dezintegraciji i destabilizaciji. Taj je nedavni iskaz od samog predsjednika regionalne stranke demokratski «grozen» (a čak tvrde da su liberali), ali on je, nažlost, istinit. I time je samo potvrđeno ono što hrvatski domoljubi i oporba u Istri već odavno tvrde: *u Istri se,isto kao i u vrijeme komunizma, vlada po istom i isključivom ideološkom i političko-svetonazorskom ključu*. To je politika: nama sve, njima ništa. Kao da se život, rad, napredak, pravednost, moral, obrazovanje, pamet, sposobnost, itd., svode na ideološki kriterij.

Što očekivati?

U takvom viđenju stvari u istarskoj politici i u takvom odbojnom odnosu prema onima koji su drugačijeg svjetonazora i ideologije, kako bi se trebala postaviti nova domoljubna vlast u Hrvatskoj? Pa logika i pravda nalagali bi isti odnos. «Tko se mača laća, od mača će i poginuti.» Dakle, nama sve, a vama *ideoložima* ništa. Naravno da se to ne smije, niti će se to dogoditi. Hrvatsko društvo i država moraju se rukovoditi višim vrijednosnim kriterijima, jednakom valjanim i dobrim za sve svoje građana, pa i za one koji rade na štetu tog društva i države. To hrvatska demokratska svijest razumije, ali ideološko-totalitarna to ne shvaća. I zbog toga, da, u velikoj mjeri upravo zbog toga, zaostajemo u sveukupnom razvoju. To je prava priča i okvir za suvisao odgovor na pitanje: zašto nam je baš tako?

Svetkovina Bogojavljenja u pulskoj prvostolnici

Svečano koncelebrirano misno slavlje o svetkovini Bogojavljenja u pulskoj je katedrali predvodio porečki i pulski ordinarij mons. Dražen Kutleša. Osim katedralnog župnika, vlč. Rikarda Lekaja, koncelebrirao je rektor pulskog Biskupijskog misijskog sjemeništa „Redemptoris Mater“ preč. Piergiorgio De Angelis i vicekancelar biskupije vlč. Vladimir Brizić.

Biskup je u prigodnoj homiliji najprije napomenuo kako u prikazu pothoda mudraca prepoznajemo tri kategorije ljudi. Prvu predstavlja Herod, on je otvoren protivnik Isusu i želi ga ubiti jer se boji da će mu ugroziti vlast. Pismoznaci i farizeji zbog svoje su samodostatnosti indifferentni prema Isusu. Trećoj kategoriji pripadaju Marija i Josip te pastiri i mudraci koji su ga prepoznali. Mudracima je Biskup osobito naglasio tri karakteristike, u koje bismo se i mi trebali ugledati. Bili su to intelektualci koji su svjetlom svoga uma tragali za Istinom, vidjeli su ‘zvijezdu Istine’, prepoznali je i krenuli za njom. U svakom je pravom znanstveniku nešto što ga tjera naprijed u potrazi za Istinom, jer potraga za smisлом života, za Bogom, prirodnji je poticaj. Nadalje, kao drugu važnu karakteristiku, Biskup je istaknuo da mudraci dolaze u Jeruzalem i traže od onih koji poznaju Pisma da im protumače smjerokaz koji ondje postoji. Mudraci umom i naputcima iz Svetog pisma dolaze do susreta s Isusom Kristom. Njihovo je traganje urodilo plodom i upravo nam njihov način treba biti uzor koji ćemo slijediti, naglasio je Biskup. I napisljektu, darivanje i poklon mudraca pred novorođenim Kraljem pokazuju da su shvatili kako ih je ondje doveo upravo Božji poziv. Oni iskazuju zahvalnost. I mi, kada to spoznamo, trebamo s time u skladu promijeniti svoj život te duhovnim i materijalnim darovima darivati bližnje, u kojima tada spoznajemo Krista. Mudraci nas potiču da slijedimo svoju zvijezdu, svatko od nas ima različit put, ali, i kad nas protivštine nastoje obeshrabriti, nemojmo odustati od smjera koji nam kazuje ‘zvijezda’ u dubini duše, zaključio je Biskup. Misno je slavlje glazbom popratio katedralni zbor pod ravnanjem Elene Roce, uz orguljsku pratnju Paole Batel. (www.biskupija-porecko-pulsa.hr)

Tri kralja dojahala pred pulsku katedralu

U predvečerje svetkovine Bogojavljenja u pulskoj je prvostolnici održan scensko-edukativni program za djecu na temu „Tri kralja“. Program je to koji već desetak godina organiziraju animatori za djecu prvi pulskih neokatenskih zajednica, koji se u zajednici nazivaju didaskali. Program se tijekom godina održavao na različitim lokacijama pa je tako dosad održan nekoliko puta u pulskom Biskupijskom misijskom sjemeništu „Redemptoris Mater“, ispred Katedrale, ali i na poljskim lokacijama uz korištenje „žive scenografije“ cijelih stada ovaca. Program, koji je svake godine drukčiji, a osmisle ga didaskali Prve zajednice, uvijek donosi niz različitih kratkih scenskih prikaza, kojima se djeci uživo nastoje dočarati razne scene iz Svetog pisma. Uvijek su na programu žive jaslice, a djeca imaju prilike ‘uživo’ vidjeti i susret Marije i Josipa, Andelovo pohođenje Mariji, susret Marije i Elizabeti, navještaj Andela Josipu, Josipa i Mariju u potrazi za končištem, navještaj pastirima i druge poznate situacije. Sve započne prigodnim molitvama, protkano je pjevanjem božićnih pjesama, a uvijek je na kraju tradicionalno na repertoaru „Pjesma kraljeva“ koju je napisao začetnik Neokatenskog puta Kiko Arguello. Središnja je scena, dakako, dolazak kraljeva koji nose darove i govore o zemljama iz kojih dolaze. Djeca u tom trenutku predstave imaju mogućnost postavljati kraljevima pitanja, koji im, naravno, odgovaraju na djeci razumljiv način, i nastoje im pojasniti da se oni kao zemaljski kraljevi dolaze pokloniti Najvećem od svih kraljeva.

Dok uloge u biblijskim scenama obično glume priпадnici neokatenskih zajednica, kraljeve se bira među bogoslovima u pulskom sjemeništu, kako ih djeca ne bi prepoznala, a s obzirom da u tom sjemeništu ima bogoslova iz raznih krajeva svijeta, kraljevi doista i budu iz, doslovno, dalekih zemalja. Oni djeci protumače svoju potragu, slijedeće Zvijezde i pronalazak Onoga koji donosi sreću, radost i smisao života. Ove su godine kraljevi do Katedrale stigli na konjima koje su organizatori posudili iz konjušnice „Barba Tone“ u selu Manjadvorci. Iako su, dakako, konji bili velika atrakcija za stotinjak djece koju su roditelji dopratili na to događanje, žive biblijske slike, kao i cjelokupna atmosfera u svojoj edukativno-vjerskoj dimenziji, izvrstan su način prenošenja najmlađima onih slika koje će ih pratiti tijekom duhovnog rasta cijelog života. (G. K.)

Djeca naših župa za djecu Afrike

STAR PAZIN I SVETA LUCIJA I ove godine, kao i prethodnih, u božićnom vremenu djeca iz župa Stari Pazin i Sveta Lucija sa svojim voditeljicama priredila su 3. siječnja 2016. god. u crkvi sv. Jurja na Starom Pazinu nezaboravnu božićno-novogodišnju priredbu. Svrlja je ovog lijepog druženja bila humanitarnog karaktera. Dakle, tom su se prilikom sakupljali dragovoljni novčani prilozi za školovanje djece u Africi. Moramo biti svjesni da nisu svi sretni kao mi koji imamo dobro riješen sustav obrazovanja. U nekim afričkim zemljama još uvijek ima do 90 % nepismene djece, što rezultira njihovim daljnijim siromaštvo. U božićnom se vremenu prisjećamo kako smo po ljubavi jednog Djeteta spašeni. Ljubav tog Djeteta bila je veća od svih neprilika koje su pratile Njegov dolazak. A ta odluka da unatoč neudobnosti stale, hladnoći zime i zatvorenim srcima mnogih ljudi Bog dođe na svijet, donijela je svima spasenje. Donijela nam je

Život – Život u punini. Program su obogatili svojim nastupom Mješoviti župni

zbor Sv. Juraj, uz orguljaša Bruna Gortana i dječji zbor Mali od Sv. Jurja pod vodstvom Vesne Drndić i uz pratnju Daniela Bogešića. Tu su se posebno istakle male solistice Niku Matijašić i Ana Drndić. Naša pjesnikinja Ana Krnjus recitirala je svoje stihove nagrađene u Križevcima na susretu pjesnika duhovne poezije. U pjevanju su nas očarale i sestrične Dagostin – njih pet, koje su izvezle skladbu „Bijeli Božić“. Jelena Bogešić i Roko Tomišić izveli su igrokaz „Razgovor pred jaslicama“, a dramski monolog „Želim znati što dolazi poslije“ Luka Ladavac. Potom je uslijedio igrokaz „Zajedno s pužicom Sofijom“, koji nam je proručio kako nas je Isus kadar oslobođuti svih zabluda, strahova i voljeti nas takve kakvi jesmo i kakvi bismo mogli postati ako se njemu predamo. Uprizorene života naših ljudi od prije četrdesetak godina dočarali su nam u šaljivu skeću „Čakule, čakule“ Josipa Ferenčić i Luka Ladavac. Još nas je jedan pjesnik počastio svojim stihovima, a to je Josip Pino Klarić iz Gračića koji se rado odazove na naše priredbe. Posebnost

je njegovih pjesama izvorna cakavica kojom su pisane. I na kraju su nas posebno oduševile sestre Nina i Anja Fakin koje su već odavno prešle crtu osrednjosti i vinule se u sam vrh pjevačkih kvaliteta. Zajedno su otpjevale pjesmu „Svagdi pojdi“, a na samom je kraju Nina solo izvela vrlo poznatu i zahtjevnu pjesmu „Ave Maria“ koja nikoga nije ostavila ravnodušnim. Ova djeca koja su sudjelovala u programu shvatila su da dijete Isus treba naše ruke, naše noge, naša usta kako bismo mogli svjedočiti primljenu radost i mir. Na ulasku u crkvu bio je postavljen mali stand gdje se nakon preuzimanja programa ostavljao dragovoljni prilog. Sakupljeni iznos od 2.786,00 kuna Andrea Ujčić uručila je župniku vlč. Željku Zecu koji će dobiveni novac proslijediti ustanovi Katoličke Crkve „Papinska Misija Djela svetog Djetinjstva“. Ljubav malog djeteta Isusa potiče nas na radikalnu promjenu, a to znači promjenu našeg srca, našeg pogleda na život, promjenu stava i djelovanja. (Mirjana Ferenčić)

Žive jaslice u Momjanu

Užupnoj crkvi sv. Martina u Momjanu, u nedjelju popodne na Dan krštenja Isusova uprizorene su Žive jaslice. Tri kralja s Istoka: Baltazar, Gašpar i Melkior, u potrazi za zvijezdom Prethodnicom, došla su se pokloniti malenom djetetu Isusu, kojeg su brižljivo čuvali Blažena Djevica Marija i sveti Josip, a uvijek je bio prisutan i anđeo. Tri su kralja Isusu donijela zlato, tamjan i smirnu. Kralj Herod rekao im je da se na povratku vrate kod njega i kažu mu gdje se Isus nalazi, međutim, vođeni mudrošću, oni to nisu učinili. Sukladno svojoj tradiciji, Momjanci i njihovi gosti cijelu su predstavu ispunili živom glazbom. Božićne su pjesme pjevali i svirali pastiri, pjevao je župni zbor, a vrlo simpatično bilo je i kada su Tri kralja ušla u crkvu svirajući svečanu pjesmu. Predstava je temeljena na događajima napisanim u Bibliji, a ispričala ju je na hrvatskom i talijanskom jeziku Marijana Civitan, koja je ujedno animirala i prisutnu djecu. Svoju je pomoć pružio i mjesni župnik Miroslaw Paraniak kojemu su djeca i njihovi roditelji zahvalili iskrenim pljeskom. Na kraju predstave sva su prisutna djeca dobila paketiće slatkiša od triju kraljeva. Predstavu su svojom prisutnošću uveličali župljani Momjana, Grožnjana i Krasice. (V. D. M.)

Godina Milosrđa za svakog pojedinca započinje u isповједаonici

Ovih dana reće mi jedna gospođa koja redovito dolazi na misu: „Gospodine, već ste me umorili s tom svojom Godinom Milosrđa. Što Vam je Papa rekao da samo o tome gorovite?“ Pokušao sam gospodi ljubazno objasniti o čemu je riječ, ali nije išlo. Očito Godina Milosrđa, iako od većine dobro prihváćena, nije uspjela nametnuti svoj smisao u svakodnevnom životu vjernika; posebno ako se ovu Godinu Milosrđa pretvoriti u zadobivanje oprosta. Mogućnost dobivanja oprosta nije glavni razlog i bit Godine Milosrđa. Kad bi oprosti bili glavni smisao, tada bi jedan lijepi broj ljudi bio *ipsofacto* iz toga isključen. Papa Franjo jasno naglašava da je drugo ime za Boga Milosrđe ili Ljubav, kako je govorio papa Benedikt XVI. Međutim, znamo da nas u našem životu pokreće vjera i ova Godina Milosrđa bit će plodonosna samo onoliko koliko uniđemo u odnos s Bogom milosrđa i ljubavi. Papa Franjo dosadašnji je dio svog pontifikata posvetio milosrđu koje postaje glavno sredstvo evangelizacije. Možemo reći da je milosrđe sredstvo evangelizacije. Ovdje se krije jedna velika opasnost da milosrđe pretvorimo u milostinju, da što više učinimo materijalnih djela. Milosrđe je prvotno navještaj, širenje Božje biti, govor o Božjoj dobroti i prenošenje na bližnje. Božje milosrđe nije primanje milostinje ili davanje, već prihváćanje Boga koji je milosrdan i navještaj tog i takvog Boga. Kad bih Godinu Milosrđa morao s nečim usporediti, čini mi se najprikladnijim sakrament pomirenja – isповједi. Uporište za ovu tvrdnju upravo nalazim u buli pape Franje

„Misericordiaevlvtus – Lice milosrđa“, gdje se dosta govori o sakramentu pomirenja. Zar ovo nije na tragu riječi pape Benedikta XVI. kad je rekao kako je „ispovijed put u novu evangelizaciju“? Put nove evangelizacije za našu Europu, za Hrvatsku, treba biti put isповјedaonice. U isповјedaonici – sv. isповједи – događa se čin Božjeg milosrđa te čin ne samo našeg kajanja već i čin našeg obećanja da ćemo živjeti Božje milosrđe – *i neću više grijesiti*. Ako sakrament isповijedi izostane, podbacu, u ovoj Godini nećemo biti spremni donijeti duhovne plodove koji se od nas očekuju. Milosrđe započinje u isповјedaonici i nastavlja se u našem svagdanjem životu.

Što su oprosti?

Činilo mi se svrsishodnim nešto progovoriti i oprostima koje vjernici mogu dobiti. Govor o oprostima morao se gledati u kontekstu sakramenta pomirenja. Za davanje oprosta u pojedinim prigodama, kakva je Godina Milosrđa, traže se određeni uvjeti: prethodno obavljenia sv. isповјед, potom sveta pričest te molitva na nakanu Svetog Oca prigodom hodočašća u jubilejsku crkvu (za našu su biskupiju to crkve: katedrale u Poreču i Puli, župne crkve u Svetvinčentu, Lanišću, Krasici i Sv. Petru u Šumi; također, na jedan dan svaka župna crkva postaje jubilejska kad slavi svog nebeskog zaštitnika). Što je to oprost? „Oprost je otpuštanje pred Bogom vremenite kazne za grijehu kojih je krivica već izbrisana; to otpuštenje vjernik, pravo raspoložen i uz određene uvjete postiže posredovanjem Crkve...“ (kan. 992).

Uvjeti za dobivanje oprosta

Da bi netko bio sposoban dobiti oprost, mora: biti kršten, neizopćen iz Crkve, u stanju milosti – tj. isповјediti se. Potpuni se oprost može dobiti samo jednom u danu, a djelomični više puta. Razlika između potpunog i djelomičnog oprosta jest u tome oslobađa li se od vremenite kazne za grijehu djelomice ili potpuno. Potpuni se oprost može dobiti dvaput u istom danu samo *inarticulomortis* (na samrti). Crkva određuje da se jednom sakramentalnom isповјedi može dobiti više potpunih oprosta; dok jednom pričešću i jednom molitvom na nakanu Svetog Oca može se dobiti samo jedan oprost, tj. ako netko želi moliti za više potpunih oprosta, nije potrebno da se prije toga ide svaki put isповјediti, osim ako ima grijeha; ali je potrebno da ide na pričest i izmoli molitve na nakanu Svetog Oca.

Za koga se može dobiti oprost?

Kako nas uči Katekizam Katoličke Crkve, oprost se može dobiti za sebe, kao i za duše u čistilištu. Oprost se ne može dobiti za drugoga koji je živ. Crkva živi milosrdnu ljubav Božju na mnogo načina. Jedan je od načina da daje priliku za oproste, bilo svoje ili duša u čistilištu. Nakon što osobno doživimo Božje milosrđe u svome životu, potrebno je tog i takvog Boga naviještati svijetu. Najveći će uspjeh Godine Milosrđa biti ako mnoga djeca Božja, koja su to postala po sakramentu krštenja, pristupe sakramentu svete isповјedi i dožive Božje milosrđe.

Časna sestra Agnez Česnik

Gotovo svatko koga poznajem ima nekog idola, nekoga koga idealizira. Većinom su to glumci ili pjevači(ce). Meni je, ne bih rekla idol, ali svakako osoba koja je ostavila velik utjecaj na mene bila časna sestra Agneza, teta mojega supruga, moja draga teta Ivanka. Rodila se u Sloveniji 5. svibnja 1936. god. u Spodnjoj Kanomlji, a u Istru je došla s roditeljima 1943. god. jer je otac Rudolf radio u ugljenokopu Raša. Majka Alojzija bila je domaćica. Ivanka je bila drugo dijete u obitelji, od ukupno njih sedam. Obitelj nije bila vjernička, tj. nisu redovito išli u crkvu niti su nešto posebno slavili. Teta Ivanka bila je posebno dijete. Još kao djevojčica odlazila je svaki dan na sv. misu, gdje je i naučila svirati orgulje od pok. sestre Jerolime koja je tada vodila labinski zbor. Župnik je tada bio umirovljeni biskup Antun Bogetić. Njezina mi je majka pričala da joj nikada ništa nije bilo teško, bila je vrijedna u kući i dobar đak. Jednom je spomenula da je svakog došačća, svaki dan, iz Podlabina, gdje su stanovali, u pet ujutro pješice odlazila na mise Zornice u Gornji Labin, bez obzira na vremenske prilike, iako nikad nije, kao dijete, imala ni čizme ni kaputa. Kad su je u školi pitali što želi biti kad odraste, jasno je odgovorila – časna sestra i time izazvala smijeh, podrugivanje, pa čak i sablazan u ono poslijeratno doba. Obitelj se također protivila tome da ide u samostan, ali ljubav prema Isusu bila je jača. Uz pomoć sestre Jerolime i tete Štefanije, susjede koja je išla u crkvu, Ivanka je otišla u Rijeku u samostan. Ni majka ni otac nisu nekoliko godina imali kontakt s njom, nisu je razumjeli jer to za njih nije bilo nikakvo zanimanje. Ipak, Ivanka polaže zavjete 1956. godine, a vječne zavjete 1961. god. Jedina od obitelji koja je uvijek bila u kontaktu s njom i u dobrim odnosima te ju je podržavala u svemu bila je njena sestra Marija, moja svekrva. Kad je dala vječne zavjete, majka i otac napokon su se pomirili s time da im je kći časna sestra koja uzima ime Agnez. Završila je srednju medicinsku školu, a kasnije, uz rad, i višu, te je do mirovine radila u ogulinskoj bolnici kao glavna sestra za transfuziju krvi. Tamo sam je i ja upoznala. Moja svekrva i ja odlazile bismo kod nje u Ogulin i, sjećam se, uvijek prije negoli bismo otišle u stan koji je dijelila s još trima sestrama, odvela bi nas na sv. isповijed kod – kako bi ona rekla – pravog, dobrog isповједnika. Moram priznati da smo zato uvijek s nekim strahopoštovanjem odlazile k njoj. Nikad njezino prvo pitanje nije bilo kako smo, nego idemo li svi redovito na misu. Uvijek je svirala i pjevala u crkvi, pa je, kad sam ja rekla da bih to također voljela, uzela godišnji odmor, došla kod nas u Labin, donijela harmoniju i ja sam cijele dane učila, dok mi je ona obavljala kućanske poslove. Ja sam

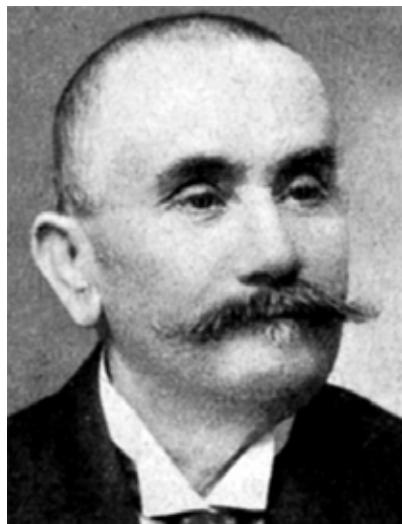

počela svirati, a ona mi je slala note, riječi, pjevala na telefon, dolazila u Labin podučiti i mene i zbor. Kad je otišla u mirovinu, došla je u samostan sestara milosrdnica u Rijeku, vozila je sestre gdje god je trebalo. U prometu je bila pravi *zmaj*. Bila je ekonom dugi niz godina, a uza sve to, svirala je i vodila zbor na Vežici, najprije kod vlač. Dinka, a zatim kod vlač. Ivana. Njezin je život bio: pjevanje njenu Isusu. Svaki je dan bila u crkvi, na misi, na probama. Vlač. Ivan kaže da je i po snijegu i ledu, i po najvećoj vrućini uvijek bila na misi. Nije bila najboljeg zdravlja, ali nikad se nije žalila, niti se odmarala. Divila sam se njenoj predanosti svemu što je radila. Jednom mi je rekla da je razočarana kako ljudi ne znaju zašto žive. Rekla je da živjeti znači ljubiti Boga svim svojim srcem i svom svojom dušom, njemu služiti ispunjavajući Njegovu volju. Te su se riječi zauvijek urezale u moje srce. Prije dvije godine operirala je tumor na mozgu i odonda je bila u krevetu. Njezine su je sestre prekrasno njegovale, a ona se nikad nije žalila. Rekla mi je sestra Franka da je u te dvije godine samo jednom zaplakala, i to zato što je bila svjesna da nikada više neće svirati. Kad god smo mogli, išli smo je posjetiti. Mnogi kažu da ne mogu gledati patnje, a ja bih se uvijek sjetila njezine želje: čim više patiti na ovome svijetu. Možda je to teško razumjeti, ali ja sam je razumjela. Iako je bila u krevetu nepokretna, njezin mi je osmijeh uvijek davao snage da ja sa svojim problemima lakše izađem na kraj. Bila je moj heroj. Do posljednjeg daha molila je Krunicu i pjevala svojoj Majci Mariji i Isusu. Njezin ju je Gospodin pozvao k sebi 23. prosinca 2015. god. Pogreb je bio veličanstven. Njezine su sestre pjevale tako lijepo da se meni činilo kao da je s nebesa sišao andeoski zbor. Naravno, i njezin zbor s Vežice bio je prisutan, i oni su joj zapjevali. Tužno je kad netko koga voliš, umre, ali uz suze, ja sam u srcu bila mirna i radosna jer je moja teta Ivanka, naša časna Agnez, otišla onome kojega je ljubila iznad svega. Do viđenja draga teta, pjevaj sada s anđelima svome Isusu. (Lili Česnik)

Mario Licul

Mario Licul, od milja zvan barba Mario, rodio se 20.11.1943. u Plominu od oca Josipa i majke Antice. Obitelj je imala četvoro djece. Roditelji su redovito sa djecom molili i odlažili na sv. misu. Mario je završio srednju kuharsku školu, a kasnije uz rad i višu, te je cijeli radni vijek radio u Rapcu po hotelima. Vjenčao se sa svojom prvom velikom srednjoškolskom ljubavi Elvirom Sandomenigo, 30. 10. 1965. god. u crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije, a vjenčao ih je vlač. Ivan Žufić. Stanovali su u Labinu, dobili dvoje djece sina Mauricija i kćerku Mirjanu. Supruga Elvira je radila u tvornici konfekcije u Raši, a kasnije u Rapcu. Odlazili su svake nedjelje na svetu misu, uvijek nasmijani, uvijek zajedno. Mario je otišao u mirovinu 1989. god. ali kuhanje je bila njegova strast tako da je, dokle god je mogao kuhao u raznim prigodama, na svadbama, siromasima, na susretu zborova. Djeca su se vjenčala, a Mario je bio presvetan djed, nono kako bismo mi u Labinu rekli. Petero unučadi, pet njegovih anđela. Bio je aktivan u crkvi u Župno pastoralnom vijeću, a pjevao je i u zboru u Podlabinu. Imao je prekrasan, topao glas. Pred pet godina je obolio od raka bubrega, ali je i sa dva štapa dolazio na sv. misu. Ne znam koja mu je pjesma bila najdraža, ali znam da je najveći i najljepši smiješak uvijek imao kad bi zbor pjevao pjesmu Isuse premili. Umro je 1. 1. 2016. Pokopan je u Labinu uz pjevanje podlabinskog zбора i zбора iz Svetе Nedelje u kojem pjeva njegova kćerka Mirjana. Pogrebu je prisustvovalo mnogo ljudi, kao i pogreboj misi u crkvi Sv. Franje u Labinu. Suze su tekle za jednim prekrasnim čovjekom koji je činio mnogo dobra. Nedostajat će nam njegov glas, mir koji je donosio, njegov osmijeh. I dok se opet ne sretнемo, mi ćemo misliti na njega i nositi ga u svojim srcima. Zbogom naš dragi barba Mario.... (Lili Česnik)

Hrvatski istarski preporoditelji IVAN MILČETIĆ

Ocjenujući njegovo stvaralaštvo, akademik je Stjepan Damjanović zapisao: «On nikada nije stekao svjetsku slavu poput svoga sunarodnjaka (V. Jagića, op. M. P.), ali je učinio toliko toga da ga nijedna povijest hrvatske filologije ne bi mogla mimoći.» Tijekom života postao je članom više strukovnih i kulturnih društava, zahvaljujući svojemu znanstvenome i književnom djelovanju, kao i nacionalnome te humanitarnom.

Ivan Milčetić rođen je 27. kolovoza 1853. u selu Milčetići, u Dubašnici na otoku Krku. Ubrajamo ga među najznačajnije povjesničare književnosti, folkloriste, dijalektologe i filologe Pokrajine Istre s Kvarnerskim otocima. Dio osnovnoškolskoga obrazovanja stekao je u rodnome selu, a dio u Gologorici živeći kod svojega strica koji je ondje bio župnikom. O nemirnome duhu koji ga je resio svjedoče i napis u njegovoj neobjavljenoj autobiografiji: «Naužio sam se šiba i klečanja na prosu ili kukuruzi, koju moradijasmu sami nositi u školu. Bio sam vragoljast i nemaran.» Nakon toga odabrao je poхаđati gimnaziju u tadašnjoj Rijeci, kako bi bio bliže zavičaju iz kojega je potekao. Sam upis nije protekao glatko, s obzirom da je mladi Milčetić poznavao samo čakavštinu, no ne i standardni hrvatski jezik. Stoga je s ravnateljem gimnazije Antunom Mažuranićem nađeno kompromisno rješenje: mladi će Milčetić ponavljati četvrti razred pučke škole u tadašnjoj Rijeci, koja je tada bila talijansko-hrvatska. I o tome je kasnije svjedočio sam Milčetić, zaključivši: «Otac šćaše da me odvede u Kopar. Ovako ostadoh Hrvat, a ne Talijan (...).» U Rijeci se upoznao s ilirizmom i idejama slavenstva, a najveći je utjecaj na njega imao gimnazijski profesor Tadija Smičiklas, kasniji hrvatski povjesničar, političar, predsjednik tadašnje Jugoslavenske Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, rektor Sveučilišta u Zagrebu i predsjednik Matice hrvatske. Tu je do izražaja došla Milčetićeva sklonost ka pisanju i uređivanju, pa se tako odvažio biti urednikom đačkoga lista. Prvi svoj prilog objavio je u šestome razredu gimnazije u *Našoj slozi*.

Protiv vodećih autonomaških struktura

Po završetku gimnazije 1873. godine, na poziv jednoga od svojih nekadašnjih profesora, tada ravnatelja gimnazije u Splitu, odlazi onamo i predaje hrvatski jezik kao suplent talijanske gimnazije. U Splitu je tada bio zaposlen i Eugen Kumičić s kojim je Milčetić ondje priateljevao i bio jedan od prvih profesora hrvatskoga jezika. Naime, konstelacija političkih snaga na vlasti je držala autonomaše, dok je hrvatska strana polako doživljavala nacionalni procvat. Poput Kumičića, i Milčetić je bio protiv vodećih autonomaških struktura, nastojeći svim silama kod mlađe populacije probuditi hrvatsku nacionalnu svijest. Iste godine kada dolazi u Split, austrijska je vlada odobrila uporabu hrvatskoga jezika u nastavi, pa mu je stoga posao bio olakšan. Jedno od prvih njegovih javnih

predavanja u Splitu naslovio je *Ime i ideja ilirska za Ljudevita Gaja u Hrvatskoj*. Predavanje je pripremio za tisak te ga je objavio u listu *Velebit*. Gimnazijска se sklonost nastavila i dalje odabirom studija slavistike, najprije na netom otvorenome Sveučilištu u Zagrebu, a potom u Pragu. Naime, godine 1874. upisao je studij slavenske i klasične filologije na Sveučilištu u Zagrebu. Ondje se družio sa svojim vršnjacima koji su, okupljeni oko tamošnjega Hrvatskog doma, njegovali hrvatsku nacionalnu svijest. Dvije godine kasnije otisao je odslužiti vojni rok u Prag, nakon čega je nastavio studij na tamošnjemu Sveučilištu, završivši tadašnji trijenij. U Prag je otisao na preporuku svojega zagrebačkog profesora Čeha Geitlera, kojega je jako cijenio. Sudjelovao je i u tamošnjemu društvenome životu, pa se tako učlanio u netom osnovano akademsko društvo «Hrvat», postavši njegovim prvim tajnikom. Godine 1877. izabran je na mjesto predsjednika Društva. Održao je i niz predavanja, među kojima i ono *O Šafariku i njegovih Hrvatih*.

„Naime, konstelacija političkih snaga na vlasti je držala autonomaše, dok je hrvatska strana polako doživljavala nacionalni procvat. Poput Kumičića, i Milčetić je bio protiv vodećih autonomaških struktura, nastojeći svim silama kod mlađe populacije probuditi hrvatsku nacionalnu svijest. Iste godine kada dolazi u Split, austrijska je vlada odobrila uporabu hrvatskoga jezika u nastavi, pa mu je stoga posao bio olakšan.“

Vraća se u Zagreb kao izvanredni slušač i polaže ispite. U rujnu 1879. postaje učiteljem u zagrebačkoj gimnaziji. Predavanja je održavao i u Karlovcu, a 1880. odlazi u Varaždin, gdje je 1886. g. oženio kćer jedinicu poznatoga tamošnjega odvjetnika Lendvaja, Štefaniju. No, kako na njegov nacionalni zanos i djelovanje u tome pravcu vlast nije blagonaklono gledala, tadašnji ga je ban Khuen Hedervary premjestio u Rijeku, gdje je djelovao sve do 1892. godine, kada se ponovno vratio u Varaždin.

U međuvremenu je, primjerice, odlazio u Vukovar, gdje je 1887. organizirao sastanak nacionalno svjesne mladeži, s ciljem buđenja njihove nacionalne svijesti. Konačno zaposlenje dobio je 1892. u Varaždinu, gdje je ostao do umirovljenja 1912. godine. Ondje je nastavio svoje aktivno djelovanje u nacionalnom smislu, pa je, primjerice, osnovao «Dramatičko društvo», koje se snažno zalagalo protiv germanizacije i igranja predstava na njemačkome jeziku.

Zbog svoje nacionalne osviještenosti i djelovanja u skladu s njom, vlasti prema njemu nisu bile blagonaklone. Zbog toga nije mogao dobiti katedru na zagrebačkome Sveučilištu, iako ga je fakultet predložio za profesora.

Proučavanje glagolske baštine

Najznačajniji Milčetićevi prinosi jesu na polju filologije, i to kao sljedbenika stvaralaštva «patrijarha slavistike» Vatroslava Jagića. Iz ranijega se razdoblja Milčetićeva stvaralaštva izdvaja rad *Hrvati od Gaja do godine 1850.* objavljen 1878. godine; ovdje Milčetić daje kronološki prikaz zbivanja u hrvatskoj književnosti XIX. stoljeća. Dakle, bavio se uglavnom problemima starije hrvatske književnosti, a među prvima je pisao o novoj hrvatskoj književnosti, posebno o razdoblju hrvatskoga narodnog preporoda, za koje je predložio književnu periodizaciju. Pisao je dijalektološke rasprave te one o hrvatskome jezičnom standardu. Proučavanje glagolske baštine predstavljalo je važan segment Milčetićeva istraživanja. Kako bi proučavao izvore, o svojem je trošku obilazio mjesta u kojima su pohranjeni važni spomenici hrvatske pismenosti. Zasigurno je najznačajniji njegov prilog hrvatskoj književnoj povijesti obrada starih glagolskih rukopisa. Među njima je i *Hrvatska glagolska bibliografija. Dio I. Opisi rukopisa* tiskana 1911. godine. Istaknuti valja i članak *Tri glagolske listine iz Istre iz 15. vijeka*, nastao kao rezultat Milčetićeva bavljenja analizom glagolskih spisa Istre. Njegova je ideja bila tiskati monografiju pod naslovom *Istra, njezina prošlost i sadašnjost*, ali zbivanja na političkoj pozornici nisu dopuštala njezinu realizaciju. Doba je to izbijanja Prvoga svjetskog rata, a i neki drugi razlozi nisu bili blagonakloni realizaciji ovoga obimnog projekta. Dvadesetak se godina ranije bavio istraživanjima u svezi s dubrovačkom književnošću kasnoga srednjeg vijeka; tu se ističe djelo *O poslanicama 16. vijeka u dubrovačko-dalmatinskoj periodici hrvatske književnosti*. Povjesničari književnosti navode kako je Milčetić «(...) jedan od prvih u hrvatskoj književnoj historiografiji koji je pisao o recentnoj literaturi svog vremena, te o preporodnim procesima.» Ističu se i njegovi književni portreti, primjerice, članak *Dr. Julije Bajamonti i njegova djela* objavljen 1912., a tu su i članci o hrvatsko-talijanskim književnim vezama.

Milčetić je i jedan od utedmetitelja hrvatske etnologije i prvi urednik *Zbornika za narodni život i običaje Južnih Slavena*, u kojemu je objavio veći broj znanstvenih i stručnih priloga iz područja etnografije i folkloristike. Ocenjujući njegovo stvaralaštvo, akademik je Stjepan Damjanović zapisao: «On nikada nije stekao svjetsku slavu poput svoga sunarodnjaka (V. Jagića, op. M. P.), ali je učinio toliko toga da ga nijedna povijest hrvatske filologije ne bi mogla mimoći.» Tijekom života postao je članom više strukovnih i kulturnih društava, zahvaljujući svojemu znanstvenome i književnom djelovanju, kao i nacionalnome te humanitarnom. Među najznačajnijim je postignućima svakako dopisno članstvo povjesno-filološkog razreda tadašnje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti koje mu je dodijeljeno 1893. godine. Preminuo je u Varaždinu 25. listopada 1921. godine te je pokopan na tamošnjem groblju uz Vatroslava Jagića.

Biskup Milovan o obljetnici ređenja posjetio Dom za starije u Raši

Kao i svake godine, biskup u miru mons. Ivan Milovan obilježio je obljetnicu svog biskupskog ređenja s vjernicima jednog od dekanata Porečke i Puliske biskupije. Ovogodišnju obljetnicu proslavio je s vjernicima Labinskog dekanata 10. siječnja 2016., predvodeći misu poldanicu u Župi Gospe Fatimske u Podlabinu, a u popodnevnim satima posjetio je štićenike Doma za starije osobe u Raši. Korisnike Doma, osim Biskupova posjeta, obradovao je i nastup Dječjeg zbora Župe sv. Jurja sa Starog Pazina. U Raši su uz Biskupa koncelebrirali labinski župnik i dekan Labinskog dekanata preč. Milivoj Koren, župnik Plomina vlač. Branimir Aleksandar Petrović te župnik Starog Pazina vlač. Željko Zec. Biskup se u prigodnoj homiliji osvrnuo na božićne blagdane istaknuvši kako se u misnim čitanjima iz godine u godinu ponavljaju otajstva Kristova života kako bi nam tako On bio što bliži za primjer i pomoć u svakidašnjim životnim poteškoćama. Bog, postavši čovjekom, rođivši se kao malo dijete, htio je ljudima pokazati da je s njima u svakoj vrsti životne poteškoće. Proživjevši zemaljski život, htio je biti živ primjer kako treba djelotvorno živjeti ljubav prema bližnjemu, a nije tek gledao s visoka. Rođivši se u štali, u jaslama, htio je pokazati da sreća nije u bogatstvu već u radosti blizine dragih osoba, rekao je Biskup. Krštenje Gospodinovo prigoda je da se sjetimo i svoga krštenja, po kojemu smo postali djeca Božja i primili obvezu slijediti ga na putu dobra, zaključio je Biskup. Na kraju je preč. Koren izrekao prigodne zahvale te najavio Dječji zbor „Mali Sv. Jurja“ sa Starog Pazina. Djeca su štićenike Doma razveselila raznim božićnim i drugim pjesmama uz prigodnu koreografiju, ali i recitacijama na čakavskom dijalektu te više kraćih scenskih prikaza na temu Božića i istarske svakidašnjice tijekom povijesti. Svoje autorske stihove na dijalektu kazivala su djeca te pjesnikinja Mirjana Ferenčić. Po završetku prigodnog programa nastavilo se druženje u blagovaonici, a Biskup, svećenici i nekoliko djece posjetili su nepokretne štićenike u njihovim sobama te ih prigodno darivali.

Katolička crkva u Istri u vrijeme fašističkog i komunističkog totalitarizma (1920. – 1990.) – Progoni i stradanja

OD KONKORDATA DO IZBIJANJA RATA 1939. GODINE

Politika međusobnog približavanja Katoličke Crkve u Italiji i fašističkog režima dovela je do potpisivanja Lateranskih ugovora između Vatikana i talijanske Vlade 11. veljače 1929. godine. Ti se ugovori sastoje od dvaju dijelova. Prvi dio čini ugovor od 27 članaka s četirima prilozima: 1. plan teritorija države – grada Vatikana, 2. povlastica eksteritorijalnosti, 3. popis nekretninina oslobođenih eksoprijeti i poreza, 4. financijski sporazum. Drugi je dio konkordat kojim su regulirani odnosi između Katoličke Crkve u Italiji i talijanske države. Neke su konkordatske odredbe isle naruku talijanizatorskoj politici u Julijskoj Veneciji, tj. otvoren je prostor za miješanje vlasti u crkvene poslove u smislu talijanizacije Crkve. Čl. 22 Konkordata predviđao je da ne mogu biti uvedeni u crkvene posjede i službu svećenici ako nisu talijanski građani. Usto su biskupi i župnici morali poznavati talijanski jezik. Nakraju, za imenovanje biskupa bila je potrebna suglasnost državne vlasti. Sam pak biskup nije mogao imenovati župnika bez prethodno dobivene dopusnice države (*nulla osta*). S druge strane, Konkordat je potvrđio načelo poučavanja vjeronauka u osnovnoj školi na materinskom jeziku. Ipak „ekstenzivno“ je tumačenje Konkordata od strane fašističkog režima dovodilo do napetosti između crkvene i svjetovne vlasti. U praksi fašizam je odredbe Konkordata interpretirao u vlastitom interesu tražeći uporabu talijanskog jezika u liturgiji i vjerskoj pouci. Na taj su se način na lokalnoj razini umnažale inicijative za ometanje vjerskih obreda, pouke, propovijedi ili pjevanja na hrvatskom i slovenskom jeziku.

Konkordat i njegove posljedice

Fašistička je vlast u jednom trenutku vjerske manifestacije na hrvatskom ili slovenskom jeziku kvalificirala političkim iskazom suprotstavljanja državnim interesima, dakle, protutalijanskima. Tako okarakterizirane bilo je lakše zabraniti. Spremanje proslave prve (mlade) mise slovenskog svećenika Leopolda Jurce u rodnoj župi Općina kod Trsta, po nacionalnom sastavu izrazito slovenskoj župi, ljeti 1929., u optužnici državnog tužioca u Trstu, poslanoj biskupu Fogaru, označeno je kao izraz Jurčine mržnje prema svemu talijanskom, i to samo zato što je organizirao slovenski zbor da pjeva slovenske pjesme. Kako je pjevanje slovenskih pjesama moglo izazvati reakciju Talijana, u prvom redu lokalnih fašističkih vođa i njihovih pristaša, vlast je zabranjivala slavensku liturgiju pod isprikom da time sprječava nerede. U razdoblju su do 1931. iz Tršćansko-koparske biskupije, ne računajući redovnike i klerike, internirana, zatvorena, ili protjerana 72 svećenika. Iz Porečke i Pulsko-biskupije tu je sudbinu doživjelo 8 svećenika. Tršćansko-koparski biskup Alojzije Fogar hrabro se zauzimao za slobodu svojih svećenika i bio je odlučan u obrani prava hrvatskog svećenstva da u hrvatskim župama imaju pravo propovijedati i držati vjeronauk u školi na jeziku većinskog stanovništva. Iako je ovo pravo bilo osigurano poznatim Lateranskim ugovorom između Svetе Stolice i Italije iz 1929., u praksi je teško bilo provedivo zbog toga što je za imenovanje župnika trebala suglasnost i civilnih vlasti. Budući da su te vlasti uskraćivale suglasnost hrvatskim svećenicima, to su se ovi morali zadovoljiti

položajem upravitelja župe. S druge strane, istarski su biskupi bili primoravani primiti na župe talijanske svećenike koji su zbog „benemerenze patriottiche – patriotskih zasluga“, a ustvari potpomaganja talijanizacije, uživali razne oblike državne pomoći kao „uno straordinario sussidio – posebnu potporu“, „compenso staordinario – posebnu nadoknadu“ ili „sussidio in compenso delle’ opera di italianita‘ – potpora kao nadoknada za talijansku stvar“. Tako prefektura u Puli, u dopisu porečko-pulskom biskupu Trifunu Pederzolliju, navodi imena 24 svećenika kojima Ministarstvo pravde i Ministarstvo kulta odobrava pomoći na račun njihova rada na talijanizaciji hrvatskog sela u Istri. Neki od njih, i nesvesno, postaju instrument talijanizacije. Bez ikakva poznавања hrvatskog jezika u čisto hrvatskim župama morali su propovijedati i držati vjeronauk na talijanskom jeziku. Dogadale su se komične i skandalozne situacije. Kad je neki talijanski franjevac u Baderni došao isповјediti nasmrt bolesnu staricu i rekao joj: „Conta i pecati – Reci (nabroji) grijehe“, siromašna starica, misleći da fratar traži da pjeva (na talijanskom „canta“ znači: pjevaj), prostodušno je odgovorila: „Gospodine, ne znam Vam ja kantati“ (pjevati).

Spomenice hrvatskog i slovenskog svećenstva – ilustracija stanja

U više spomenica, adresiranih na razne naslove, u prvom redu one crkvene, ali i političke, hrvatsko je i slovensko svećenstvo iznijelo niz pritužbi u kojima su naveli razne oblike i metode talijanizacije Crkve, što su smatrali posljedicom Konkordata. Cilj je

svih spomenica bio spriječiti daljnju talijanizaciju i njezine štetne posljedice za život „slavenskih“ vjernika. U prvoj spomenici, upućenoj 1930. poljskom kardinalu Hlendi, papinu izaslaniku na Euharistijskom kongresu u Ljubljani, ukazuje se na moguće posljedice utjecaja države na imenovanje župnika. Papin vizitator kapucin Luca Pasetto, poslan ispitati opravdanost optužbi hrvatskog i slovenskog svećenstva, više se brinuo da opravda Konkordat nego da utvrdi opravdanost iznesenih optužbi. Spomenicu „Desiderata“ iz srpnja 1938., naslovljenu na vatikanski crkveni vrh i kardinale netalijane, sastavio je ugledan slovenski svećenik Jakob Ukmar, a potpisali su je svi hrvatski i slovenski svećenici Tršćansko-koparske biskupije. „Desiderata“ je zanimljiva i važna iz više razloga. U prvom redu ona izražava stanje duha hrvatskih i slovenskih svećenika kod kojih je suradnja državne i crkvene vlasti u cilju talijanizacije istarskih „Slavena“ izazvala takvo zaprepaštenje da su dosta otvoreno, ne baš uobičajeno za unutarcrkvenu komunikaciju, progovorili o svim problemima crkvene politike i svim negativnim posljedicama takve politike u svojoj biskupiji. Osim toga, Spomenica je i proceduralno neobična: ona se, s jedne strane izravno obraća vodstvu Crkve, a ne mjesnom biskupu, dok je s druge strane namijenjena kardinalima netalijanima. Nepovjerenje prema talijanskoj hijerarhiji, u rješavanju istarskih vjerskih problema, bilo je razumljivo. Od onih koji su te probleme stvorili nije se mogla očekivati podrška u njihovu rješavanju.

Rimska kurija, radikalno talijanizirana, ističe Spomenica, dala se upregnuti u državnu politiku do te mjere da su se čuli glasovi kako je sam Bog poslao fašizam, pa je normalno da je ili nezainteresirana ili nemoćna u rješavanju tekućih problema u Crkvi u Julijskoj Veneciji. Posljedice su udaljavanje, sve do napuštanja Katoličke Crkve od strane tradicionalnih vjernika u Istri. Potreba su glasnosti države kod imenovanja biskupa i župnika dovele je do toga da na biskupske stolice, umjesto sposobnih teologa, dolaze poslušnici, spremni, za političke probitke, žrtvovati slobodu Crkve, a za župnike u hrvatske župe dolaze „patriotski“ svećenici s jasnim ciljem provođenja talijanizacije u liturgiji, vjeronauku i podjeli sakramenata. S istim je ciljem izvršeno čišćenje redovničkih zajednica od njemačkih, hrvatskih i slovenskih redovnika i dovođenje talijanskih na njihova mjesta. U Spomenici je posebno apostrofirano „revni rad“ rektora koparskog sjemeništa Giovannija Sirottija, talijanaša iz Bala, u pretvaranju interdijecezanoga i internacionalnoga koparskog sjemeništa u talijansko sjemenište. Kad je u lipnju 1938. za tršćansko-koparskog biskupa imenovan dotadašnji riječki biskup Anton Santin, hrvatsko i slovensko svećenstvo uputilo mu je Spomenicu, po sadržaju veoma sličnu prethodnoj Spomenici. Na prvom su mjestu podcrtana nastojanja asimilacije hrvatske i slovenske manjine u Italiji koju, osim državnih institucija, jednak provode crkveni službenici i crkvene institucije.

Proslava Sv. Stjepana Prvomučenika

KRASICA Župljani su Krasice 26. prosinca proslavili župnog zaštitnika – Sv. Stjepana Prvomučenika

Svečano misno slavlje vodio je mjesni župnik Miroslaw Paraniak, a svečanosti je Euharistije doprinio i župni zbor. U nadahnutoj homiliji župnik je naglasio važnost svjedočenja vjere i u današnje vrijeme te naveo primjere blaženika s ovih prostora: biskupa Alojzija Stepinca, svećenika Miroslava Bulešića i Francesca Bonifacia. Stjepan Prvomučenik bio je jedan od sedmorice đakona u početcima Crkve, to znači po svojoj službi skrbnik za siromašne u zajednici. Židovske su ga starještine, razjareni njegovim riječima i ugledom u narodu najprije uhitili i dovukli pred svoje Veliko vijeće. Lažno su ga optuživali da je govorio bogohulne riječi protiv Mojsija i protiv Boga. Stjepan se branio. To je vijećnike još više razljutilo: izveli su ga izvan grada i pogubili kamenovanjem. Umirući, bilježi Sveti pismo, Stjepan je klicao: "Gospodine, ne uzmi im ovo za grijeh!" Sudbina mu je bila vrlo slična Isusovoj. Slavi se kao prvi kršćanski mučenik za vjeru. Ikonografija prikazuje Stjepana kao mladića odjevena u đakonsku dalmatiku, s mučeničkom palmom u jednoj ruci, a s kamenom, znakom "oruđa" kojim je ubijen, u drugoj. Sveti Stjepan je prvi koji je za Krista posvjedočio svojom krvlju. Zbog toga je nazvan Prvomučenik, a njegov je lik u povijesti Crkve i spasenja ostao kao primjer svih ostalih mučenika. Zbog svoje blizine najradostnijoj i jednoj od najvećih kršćanskih svetkovina, svetkovini Božića, ova svetkovina i ovaj svetac promovirani su kao najbliži Kristu i to onom malom djetetu, malom Bogu, Božiću, da se time naglasi i Kristova žrtva koju će na Kalvariji podnijeti za ljudsko spasenje.

Dakle, kao što je rođenje Kristovo, Božić, Isusov ovozemaljski rođendan, tako je Stjepanova smrt njegov nebeski rođendan. Time nam svetac Prvomučenik daje primjer i poticaj kako u životu živjeti, kako se nositi s neprijateljima i za koga i koje se ideale u ovom životu žrtvovati. Nakon svečane mise u župnoj crkvi uslijedio je kulturno-umjetnički i zabavni dio programa u mjesnom Domu kulture, odnosno sjedištu Zajednice Talijana Krasica. (Valerija Dešković Mirosov)

BOŽIĆNA RADOST U DOMU ZA STARE I NEMOĆNE “DOMENICO PERGOLIS“ U ROVINJU

Iove godine, već tradicionalno, na Sv. Stjepana članice Udruge sv. Vinka Paulskog Konferencije sv. Eufemije Rovinj posjetile su štićenike doma „Domenico Pergolis“. Nakon sv. misnog slavlja koje je predvodio mons. Vilim Grbac, organizirale su zajedničko druženje uz kolače, čaj i kavu. Pjesmom i uz gitaru kantautora Davora Terzića veselju su se pridružile i medicinske sestre. Usljedio je posjet po sobama gdje borave nepokretne osobe. Uz čestitke, članice su štićenicima poklanjale prigodne darove. Osim ovog susreta Udruga sv. Vinka Paulskog redovito posjećuje i druge domove, bolnice, zatvor. Zajedničkom molitvom Krunice i razgovorima doprinose njihovu duhovnom životu. Prošle je godine Konferencija sv. Eufemije obilježila 20 godina djelovanja na Župi. Udruga broji 10 aktivnih i 10 pridruženih članova. Temelj i svrha djelovanja Udruge jesu ublažavanje patnje i promicanje ljudskog dostojanstva. Posjetima i pomažući potrebitima, obiteljima s više djece, samohranim roditeljima, osobama s invaliditetom, starijima i nemoćnima, beskućnicima,

ovisnicima, nastoje biti prijatelji, pružiti ljubav, utjehu te ublažiti njihovu osamljenost, tugu, bolest, siromaštvo. Pokušavaju im pokazati koliko ih Bog ljubi da nisu ostavljeni. Uz duhovnu daje se i materijalna pomoć, u hrani, odjeći, ogrijevu, za troškove školovanja, režija, lijekove, i dr. Udruga sv. Vinka Paulskog međunarodna je katolička organizacija laika koja humanitarno djeluje širom svijeta i broji preko 800 000 članova. U Hrvatskoj djeluje od 1992. god. te pomaže svim osobama koje su u potrebi, bez obzira na vjeru, rasu, naciju, spol.

Osnovala ju je grupa mladih studenata u Parizu predvođena bl. Fredericom Ozanamom (1813. – 1853.), doktorom prava i književnosti, profesorom na Sorboni, gdje se na katedri za svjetsku književnost zauzimao za unaprjeđenje znanosti, nastojeći ostati vjeran Crkvi i Sveučilištu. Bio je apostol ljubavi, suprug i uzoran otac obitelji, čovjek nadljudske dobrote. Dana 23. travnja 1833. god. osnovao je Društvo sv. Vinka Paulskog, uz riječi „Podimo k siromasima!“ (Vesna Terzić, Predsjednica Udruge sv. Vinka Paulskog Konferencije sv. Eufemije Rovinj)

sv. Vinko Paulski

Za velika djela Bog nalazi dovoljno radnika; ali za skromno djelovanje potrebni su mu još mnogi.

Smatrajmo sretnim onaj dan u kojem smo sprijeciši kakvo зло ili učinili neko dobro.

bl. Frederic Ozanam

I ljubav se nikada ne treba okretati natrag, nego uvijek gledati naprijed, jer broj učinjenih dobročinstava uvijek je premalen, a sadašnje i buduće nevolje, koje ljubav treba ublažiti, neizbrojive su.

**DOBRA RUKA
N. N. 250 kn**

NOVA IZDANJA

SRCE NA DLANU

U izdanju nakladnika Josip Turčinović d.o.o. iz Pazina izašla je knjiga duhovne poezije **SRCE NA DLANU**, autrice Ivanke Lakota. Ovo vrijedno duhovno štivo može se nabaviti u prodavaonicama nakladnika Josip Turčinović d.o.o. Pazin u Puli, Poreču i Pazinu.

*Kao privilegirani čitatelj ovih stihova osjećao sam kao potpuno istinitu predivnu Šimićevu riječ o pjesnicima koji su vječno treptanje u svijetu. U knjizi u vašim rukama uistinu trepti čovjek, Bog, Vječnost, duša, duh. Dotiče se čovjek koji je od početka svog hoda s Bogom poznat kao latalica, tračić, pomalo i izgubljenik (usp. Pnz 26,5); s druge strane ima iskustvo Boga koji se nikad ne ostavlja, koji se uvijek „sažali nad našim lutanjima“. Takvog Boga ljubavi, milosrđa, rježnosti i razumijevanja, sigurnu „zvjezdu nade“ nalazimo i u stihovima naše autorice. (Iz predgovora, *Stihovi ispunjeni ljubavlju*, v.lč. Zvonimir Badurina Dudić, 2015.)*

ON I ONA

ON I ONA, na putu prema braku nova je knjiga autora Barbare i Paola Rovea a izašla je u izdanju nakladnika Novi svijet i Josip Turčinović d.o.o. Pazin. Naslov je izvornika: *Fidanzati*. Knjigu je prevela Đina Perkov. Knjiga se može nabaviti u prodavaonicama nakladnika Josip Turčinović d.o.o. Pazin u Puli, Poreču i Pazinu.

On i ona na putu prema braku – Knjiga On i ona na putu prema braku veoma je korisna i prikladna za mlade, odgojitelje, nastavnike, supružnike i iznad svega zaručnike. Zaljubljenost dviju osoba koje možda još nisu ni svjesne što im se događa, početak nečega potencijalno velikoga i lijepoga za njih i za čitav svijet. Kako se postaviti? Kako razumjeti je li on/ona prava osoba? Gubimo li vrijeme? *(Uvod, Programirani na ljubav)*

PRED JASLICAMA SVJETLA I ŽIVOTA

U izdanju nakladnika Josip Turčinović d.o.o. iz Pazina izašla je nova knjiga **PRED JASLICAMA SVJETLA I ŽIVOTA** čiji je autor Zvonimir Badurina Dudić.

Meditacije u ovoj knjizi za cijeli božićni liturgijski ciklus djelo su rađeno s pastoralnim usmjerenjem. One su uglavnom sve izravno utemeljene na riječi dotičnoga dana, blagdana ili svetkovine, nisu preduge i žele koristiti za konkretan duhovni rast Božjem narodu. ..Želja im je doseći i druge, sasvim konkretnе životne i pastoralne situacije. Konačan cilj, rekli bismo da ove kratke misli budu upotrebljive. (Uvodna riječ, Zvonimir Badurina Dudić)

